

**TURUN
YLIOPISTO**

**Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt
deittisovelluksissa – näyttäytymisen keinot ja
motiivit**

Sosiaalitieteiden
kandidutkielma

Laatija:
Emma Löf

5.5.2024
Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidatutkielma

Oppiaine: Sosiaalitieteet

Tekijä: Emma Löf

Otsikko: Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt deittisovelluksissa – näyttäytymisen keinot ja motiivit

Ohjaaja(t): YTT Heidi Elmgren

Sivumäärä: 36 sivua + 2 liitesivua

Päivämäärä: 5.5.2024

Tämän tutkielman tavoitteena on tarkastella seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden näyttäytymistä deittisovellusten alustoilla. Ensin tutkielmassa selvitetään, millaisia näyttäytymistä mahdollistavia ja rajoittavia ominaisuuksia deittisovelluksissa on. Toiseksi tarkastellaan, millä keinoin ja minkälaisin motiivein seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt sovelluksissa näyttäytyvät. Tutkielma toteutetaan integroivana kirjallisuuskatsauksena, ja sen aineistona on yhdeksän tutkimusartikkelia koskien seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen toimintaa ja kokemuksia deittisovelluksissa. Aiemman, laajempaa yleisöä koskevan tutkimuksen sekä tämän kirjallisuuskatsauksen perusteella näiden vähemmistöjen toiminnalla deittisovelluksissa on paljon yhteistä enemmistöjen toiminnan kanssa. Vähemmistöjen näyttäytymiseen liittyy kuitenkin myös erityisiä piirteitä. Sovellusten ominaisuuksia ovat muun muassa sijainnin jako, muiden käyttäjien suodattaminen, ja oman profiilin rakentamisen keinot. Monella niistä koetaan olevan sekä positiivisia että negatiivisia puolia suhteessa vähemmistöjen tarpeisiin ja näyttäytymisen mahdollisuuksiin. Näyttäytymistä leimaa sovellusten ulkonäkökeskeisyys, joka johtaa näyttäytymisen ehostukseen ja valehteluun ideaalin kuvan saavuttamiseksi, mutta esiin nousee myös pyrkimys autenttisuuteen. Näyttäytymiseen motivoi yhteisöllisyyden haku sekä sosiaalisten suhteiden hankkiminen. Seksuaali- tai sukupuoli-identiteetin tärkeys ohjailee lisäksi näyttäytymistä, ja käyttäjät navigoivat siitä kertomista ja sen ilmentämistä autenttisilla ja turvallisilla tavoilla. Turvallisuuden ja henkisen hyvinvoinnin hakeminen ohjailevat myös vahvasti käyttäjien näyttäytymistä. Tutkielman perusteella aiheesta ei voi tehdä yleispäteviä johtopäätöksiä muun muassa siksi, että kirjallisuuskatsauksen aineisto ei kaikki käsittele suoraan näyttäytymistä, eikä edusta tasapuolisesti eri seksuaali- ja sukupuoli-identiteettejä. Se antaa kuitenkin näkökulmaa erityisesti vähemmistöjen huoliin liittyen sovellusten käyttöön ja niiden puutteisiin.

Avainsanat: deittisovellus, seksuaalivähemmistö, sukupuolivähemmistö, näyttäytyminen

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Deittisovellukset	7
2.1	Aiempi tutkimus deittisovelluksista	7
2.2	Motiivit deittisovellusten käyttöön	8
3	Näyttäytyminen	11
3.1	Näyttäytyminen ja kuvan rakentaminen	11
3.2	Näyttäytyminen deittisovellusten alustoilla	13
4	Tutkimusasetelma	16
4.1	Tutkielman tavoite	16
4.2	Aineisto ja menetelmät	16
5	Tulokset	19
5.1	Näyttäytymisen mahdollisuudet ja rajoitukset seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille deittisovelluksissa	19
5.1.1	Sovellusten ominaisuudet, mahdollisuudet ja rajoitukset	19
5.1.2	Näyttäytymisen rehellisyys, epärehellisyys ja niiden välimaasto	21
5.2	Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näyttäytyminen deittisovelluksissa	23
5.2.1	Sovelluksen valinta	23
5.2.2	Omasta itsestä ja elämästä kertominen	24
5.2.3	Deittisovellusten käytön tavoitteet ja omien rajojen asettaminen	25
5.2.4	Kuvat ja niiden viestit	25
5.2.5	Identiteetistä kertominen ja sen ilmaisu	26
6	Johtopäätökset	28
	Lähteet	31
	Liitteet	37
	Liite 1. Aineisto	37

1 Johdanto

Internetin välityksellä ja sovellusten kautta tapahtuva seuranhaku ovat varmasti tuttuja ilmiöitä melkein jokaiselle. Erilaiset deittisovellukset ovat olleet suuressa suosiossa jo pitkään, ja sosiaalisen median parissa kasvaneille nuorille aikuisille nettideittailu on melko arkipäiväistä. Suomessa deittisovellusten käyttö kasvoi erityisen huomattavasti vuoden 2020 aikana, jolloin koronapandemian vaikutukset alkoivat näkyä ensi kertaa, ja rajoituksia sosiaalisten kontaktien suhteen asetettiin (Yle 2021). On monia syitä siihen, miksi ihmiset kokeilevat deittisovelluksia ja jopa kokevat ne itselleen sopivammaksi kuin perinteisen, kasvokkain tapahtuvan sosialisoinnin. Deittisovellusten käyttöön voi motivoida esimerkiksi potentiaalisten kumppanien määrä tai digitaalisen alustan ja etänä tapahtuvan kommunikaation vähäisempi sosiaalisia tilanteita koskeva stressi. Sovellukset ja niissä tapahtuva potentiaalisten kumppanien valikointi perustuvat pitkälti käyttäjien profiileista saatuihin ensivaikutelmiin, minkä vuoksi ne voidaan kokea pinnallisiksi. Viime vuosina nettideittailun arvellaan kuitenkin muuttuneen vähemmän pinnalliseksi, ja moni etsii sovellusten kautta syvempääkin yhteyttä (emt.).

Deittisovelluksista luultavasti kaikkein tunnetuin on Tinder, jonka lanseerauksesta on jo yli kymmenen vuotta (MobileAppDaily 2023). Sen rinnalle nousee kuitenkin jatkuvasti muita, erilaisille käyttäjäryhmille suunniteltuja ja ominaisuuksiltaan toisistaan eroavia sovelluksia, kuten kristityille suunnattu Valo, tai Bumble, jonka erityinen ominaisuus on, että siellä nainen aloittaa aina keskustelun. Sovellusten suosioista kielii muun muassa se, kuinka paljon netistä löytyy niiden käyttäjille suunnattuja artikkeleja ja blogitekstejä. Ne ohjeistavat perusteellisesti, millaisia kuvia kannattaa käyttää, mitkä elementit ovat elintärkeitä onnistuneessa profiilitekstissä, ja kuinka sovelluksen käyttöä kannattaa optimoida mahdollisimman monen osuman (*engl. match*) haalimiseksi ja potentiaalisen kumppanin löytämiseksi. (ks.esim. Tinderguru 2024; Todellinen Prinsessa 2022.)

Deittisovellukset tarjoavat mahdollisuuden kumppanien löytämisen ja lyhytaikaisten suhteiden solmimisen lisäksi muunlaiseen sosialisointiin. Niiden kautta on mahdollista saada ystävyys-suhteita, juttuseuraa, tai vaikka muiden hyväksyntää (Timmermans & Caluwé 2017, 343). Ne siis tyydyttävät ihmisten halua sosiaalisille kontakteille myös romanttisten ja seksuaalisten suhteiden ulkopuolella, ja antavat tunteen johonkin ryhmään kuulumisesta. Ihmiset toki kaipaavat yhteenkuuluvuutta ja sosiaalisia suhteita identiteetistä riippumatta, mutta niiden saavuttamiseen liittyvät haasteet voivat olla sidoksissa identiteettiin. Seksuaali-

ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia on kaikkialla, mutta yhteisö on arkielämässä melko näkymätön niille, jotka ovat vielä kaapissa, tai eivät muista syistä ole löytäneet toisia yhteisöön kuuluvia. Sateenkaarinuoriin kohdistuneen tutkimushankkeen mukaan esimerkiksi transnuoret kokivat omat ystävyysuhteensa heikommiksi ja määrältään vähäisemmiksi kuin ikätovereidensa. Sateenkaarinuoret tuntevat itsensä yksinäisiksi, ja heidän on muita vaikeampi löytää seurustelukumppaneita muun muassa omaan identiteettiin liittyvien epävarmuuksien vuoksi. (Taavetti, Alanko & Heikkinen 2015, 7; Taavetti, Alanko, Hästbacka, Lehtonen & Palojärvi 2020, 38–39.) Tämä on eräs syy siihen, miksi nettideittailun tutkiminen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näkökulmasta on merkityksellistä. Tässä tutkielmassa käsitelen nimenomaan näiden vähemmistöjen tapoja käyttää deittisovelluksia.

On huomattavaa, että monet aiemmin mainituista deittisovelluksista koskevista artikkeleista on kirjoitettu melko hetero- ja cisnormatiivisesta näkökulmasta. Puhutaan esimerkiksi siitä, mitkä elementit profiilin rakentamisessa ovat erityisen tärkeitä miesten kohdalla, ja millaisia kuvia naiset haluavat nähdä. Toki markkinoilla on useita HLBTQ+ -yhteisölle suunnattuja deittisovelluksia, kuten pääasiassa homomiesten käytössä oleva Grindr, tai queer-naisille tarkoitettu Her. Myös käyttäjämääriltään suurempiin sovelluksiin on tehty vuosien mittaan päivityksiä niiden inklusiivisuuden parantamiseksi. Esimerkiksi Tinder esitteli vuonna 2019 mahdollisuuden lisätä profiiliin yksi tai useampi seksuaalinen suuntautuminen (MobileAppDaily 2023). Myös sukupuolen kannalta on mahdollista valita useiden eri vaihtoehtojen väliltä, ja käyttäjä voi itse päättää, haluaako hän näiden tietojen näkyvän muille. Käyttäjillä on kuitenkin vain vaihtoehdot ”mies”, ”nainen” tai ”kaikki” hänen valitessaan mitä sukupuolta olevia käyttäjiä hän haluaa itse nähdä sovelluksessa. Käyttäjä voi myös valita, haluaako hän oman profiilinsa näkyvän, kun muut etsivät ”miehiä”, vai kun he etsivät ”naisia”. Inklusiivisuuden parantumisesta huolimatta siis Tinderissä näkyy edelleen oletus sukupuolen binäärisyydestä, joka ei jätä juurikaan tilaa moninaisille identiteeteille. (Tinder 2024.)

Marginalisoidun identiteetin omaaville, kuten sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluville henkilöille voi siis olla edelleen hankalampi löytää muita itsensä kaltaisia ja tuntea kuuluvansa ryhmään. Tämä voi johtaa yksinäisyyteen ja ulkopuolisuuden tunteeseen. Jo internetin ja sosiaaliseen kanssakäymiseen tarkoitettujen digitaalisten ympäristöjen ollessa vielä suhteellisen tuoreita ilmiöitä on esitetty, että näillä alustoilla oman identiteetin esiin tuominen ja muiden samankaltaisten ihmisten kohtaaminen voi olla valtavirrasta poikkeaville identiteeteille helpompaa. Näillä kohtaamisilla on positiivinen vaikutus mielenterveyteen, ja

ne saavat heidät tuntemaan itsensä itsevarmemmiksi ja sosiaalisesti hyväksyttymmiksi, sekä kasvattaa heidän itsetuntemustaan. (McKenna & Bargh 1998, 681–682, 692–693.)

Sovellusten cis- ja heteronormatiivisuudesta huolimatta sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluville henkilöille on siis hyötyä digitaalisista ympäristöistä sosialisoinnin muotona. Viime vuosien aikana esimerkiksi Tinderiä käyttävien nuorten aikuisten keskuudessa itsensä näihin vähemmistöihin itsensä luokittelevien määrä on kasvanut reilusti (Kehräjä 2023). Kehräjä-lehden suorittaman kyselyn mukaan HLBTQ+ -yhteisön jäsenet valikoivat sovelluksia sen mukaan, missä muut käyttäjät oletetaan samanhenkiseksi, ja monien sovellusten kohdalla ollaan pettyneitä juuri niiden binäärisyyteen ja inklusiivisuuden puutteeseen. Monet vastaajista kertovat olevansa avoimia seksuaali- ja sukupuoli-identiteettinsä suhteen välttääkseen tulevaisuuden ei-toivotut tilanteet. Toisaalta joskus identiteetistä kerrotaan vasta, kun olo keskustelukumppanin kanssa on turvallinen. (Villa 2021.)

Deittisovellusten alustat siis tarjoavat muihin ympäristöihin verrattuna erilaisia mahdollisuuksia ja haasteita itsensä esittämiseen ja niin sanotusti markkinoimiseen, oli kyse sitten potentiaalisista romanttisista kumppaneista, seksikumppaneista, tai muusta yhteisöstä. Edelleen hyvin cis- ja heteronormatiivisessa kulttuurissa keskustellaan vähemmän siitä, kuinka sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat navigoivat näitä ympäristöjä. Haluan siis tässä tutkielmassa tarkastella, kuinka ja missä tarkoituksessa HLBTQ+ -yhteisön jäsenet toimivat deittisovellusten alustoilla.

2 Deittisovellukset

2.1 Aiempi tutkimus deittisovelluksista

Ensimmäinen varsinainen deittisovellus julkaistiin jo vuonna 2007, ja netissä toimivia seuranhakupalveluita oli ollut käytössä jo vuosia ennen sitä (Smith 2012). Kuitenkin vasta Tinder, vuonna 2012 käyttöön tullut sovellus, alkoi saavuttaa seuraavana vuonna erittäin suurta suosiota ja nousi nopeasti ladatuimpien deittisovellusten listan kärkeen (Lapowsky 2013). Nykyisin se onkin suosionsa vuoksi varmasti ensimmäinen sovellus, jota moni ajattelee nettideittailusta puhuttaessa, ja nimestä ”Tinder” on tullut arkikielessä miltei synonyymi deittisovelluksille ylipäänsä. Ei ole yllättävää, että merkittävä osa aiemmasta deittisovelluksia käsittelevästä tieteellisestä tutkimuksesta keskittyykin nimenomaan Tinderiin. Suuri osa tutkimuksesta on tehty noin viimeisen kymmenen vuoden aikana, ja tutkimusta sovellusten alkua ajoilta ei juurikaan löydy. Suomalainen tutkimus deittisovelluksista on myös erittäin niukkaa, tosin viime vuosien aikana aiheesta on tehty useita, siihen eri näkökulmia ottavia opinnäytetöitä ja kandidaatintutkielmia, sekä muutamia pro gradu -tutkielmia (ks. esim. Enqvist & Kymäläinen 2023; Häkkinen 2023; Siironen 2022).

Deittisovelluksia on tutkittu kansainvälisesti monelta kannalta, ja suhteellisen uutena ilmiönä ne tarjoavatkin uusia näkökulmia muun muassa seurusteluun ja seksuaaliseen käyttäytymiseen kohdistuvaan tutkimukseen. On tutkittu esimerkiksi deittisovellusten vaikutusta lyhytaikaisten suhteiden harjoittamiseen sekä uskottomuuteen (Alexopoulos, Timmermans & McNallie 2020; Sevi, Ara & Eskenazi 2018). Parinvalinnan motiiveja, kuten sukupuolen, iän ja muiden kategorioiden vaikutusta potentiaalisten kumppanien arviointiin on tutkittu, samoin kuin sitä, voiko aiempaa aiheesta kerättyä tietoa ja samoja sosiobiologisia periaatteita soveltaa käyttäytymiseen deittisovellusten alustoilla (Ranzini, Rosenbaum & Tybur 2020; Šetinová & Topinková 2021; Qian, Shen & Cai 2022).

Yleisenä tutkimusaiheena ovat olleet myös deittisovellusten käytön aiheuttamat riskit ja mahdolliset terveyshaitat, niin fyysiset kuin psykologisetkin. Joidenkin tutkimusten mukaan deittisovelluksilla voi olla negatiivisia vaikutuksia käyttäjien mielenterveyteen ja itsetuntoon, erityisesti jos käyttäjä kokee usein tulleensa torjutuksi (Holtzhausen, Fitzgerald, Thakur, Ashley, Rolfe & Pit 2020; Konings, Sumter, & Vandenbosch 2023). Tutkimusta on tehty deittisovellusten yhteydestä seksuaaliseen riskikäyttäytymiseen, ja itse sovellusten käyttöön liittyviin riskeihin, kuten häirintään, fyysiseen ja henkiseen väkivaltaan, sekä

henkilökohtaisen informaation vuotamiseen muille osapuolille (Phan, Seigfried-Spellar, & Choo 2021; Sawyer, Smith & Benotsch 2018). Tutkimuksissa on käsitelty myös sovellusten kautta tapahtuvaa seksuaalista väkivaltaa, sen muotoja, sekä sen seurauksia (Echevarria, Peterson & Woerner 2023; Lawler & Boxall 2023). Deittisovelluksia on tutkittu myös vähemmistöjen näkökulmasta. Tutkimuksia on kohdistettu esimerkiksi siihen, kuinka sovellusten käytön kautta voidaan vahvistaa ja ylläpitävää heteronormatiivisia käsityksiä ja toimintatapoja. Toisaalta on tutkittu sovellusten käytössä ilmeneviä rasisia rakenteita ja nettideittailuunkin juurtuneita valkoisuuteen keskittyviä kauneusihanteita. (Peck, Berkowitz & Tinkler 2021; Hanson 2022.)

Myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevaa tutkimusta on tehty jonkin verran, ja osaksi sen lähestymistavat ovat samankaltaisia kuin aiemmin esitellyssä tutkimuksessa. Joitakin näkökulmia ovat olleet sovellusten käyttöön liittyvä seksuaalinen käytös (Gillespie, Armstrong & Ingham 2021) sekä seksuaaliterveys ja riskien ottaminen (Colliver 2024; Wang 2023). Myös esimerkiksi intersektionaalisia identiteettejä, sekä käyttäjien kokemaa rasismia tai fetisisaatiota on käsitelty (Conner 2023; Stacey & Forbes 2022).

Deittisovellukset ovat vielä kohtalaisen uusi ilmiö, ja ne ovat tarjonneet uudenlaisia haasteita ja näkökulmia tutkimuksen tekoon verrattuna perinteiseen seurustelusuhteiden tai parinvalinnan tutkimukseen. Tutkimusta on tehty useissa kulttuurisissa konteksteissa, ja samoja sovelluksia on käytössä maailmanlaajuisesti, mutta huomattavaa on se, että useimmat suosituimmista deittisovelluksista on kehitetty länsimaissa, mikä saattaa jo tehdä niistä ympäristöinä länsimaiseen kulttuuriin sopivia.

2.2 Motiivit deittisovellusten käyttöön

Tämän tutkielman kannalta on tärkeää ymmärtää, millaisia motivaatioita ihmisillä on deittisovellusten käyttöön, sillä sen kautta voidaan selittää niitä tavoitteita, joita toiminnalla näissä ympäristöissä on. Aiemmin läpikäydyn tutkimuksen lisäksi syitä nettideittailuun ja deittisovellusten käyttöön on tutkittu jonkin verran. Sovellusten käytön motiiveja on pyritty selittämään esimerkiksi hyötyyn ja tyydytykseen perustuvan teorian (*engl. Uses and Gratifications Theory*) avulla. Sen mukaan toimijat, tässä tapauksessa siis deittisovellusten käyttäjät, hakevat toiminnallaan aktiivisesti hyötyjä ja tyydytystä tiettyihin tarpeisiinsa. Teorian mukaan tyydytetyt tarpeet puolestaan luovat uusia tarpeita, jolloin samaa toimintaa on hyödyllistä jatkaa. Teoriaa on aiemminkin käytetty selittämään ihmisten motiiveja sosiaalisen median käyttöön. (Sumter, Vandenbosch & Ligtenberg 2017, 68; Timmermans &

Caluwé 2017a, 343.) Tutkimusten mukaan sovellusten käytön motivaatiota ohjailevat myös persoonallisuuden piirteet ja muut ominaisuudet. Ekstrovertit ja introvertit käyttävät siis sovelluksia eri syistä ja pyrkivät tyydyttämään erilaisia tarpeita niiden avulla (Timmermans & Caluwé 2017b, 75) ja motiivit käyttöön vaihtelevat jonkin verran esimerkiksi iän ja sukupuolen mukaan (Sumter ym. 2017, 72).

Ilmeisimmät syyt deittisovellusten käyttöön ovat seurustelusuhteen tai lyhytaikaisemman seksikumppanin etsiminen. Kuitenkaan ne eivät ole niin yleisiä kuin voisi olettaa, kun ottaa huomioon kumppanin löytämisen olevan sovellusten alkuperäinen tarkoitus. Eräässä tutkimuksessa alle puolet tutkittavista käyttäjistä kertoivat käyttävänsä Tinderiä vakavan seurustelusuhteen etsimiseen, ja näyttää siltä, että vielä hieman harvempi käyttää sovelluksia irtosuhteiden ja seksuaalisen kokemuksen hakemiseen (Timmermans & Caluwé 2017a, 343). Miehet ilmeisesti etsivät seksiä naisia useammin (Sumter ym. 2017, 73–74). Toisaalta deittisovelluksia voi käyttää muunkinlaiseen kuin romanttiseen sosialisointiin. Niiden avulla on mahdollista saada ystäviä ja laajentaa sosiaalista verkostoaan (Sumter ym. 2017, 71; Timmermans & Caluwé 2017a, 343). Monen mielestä kommunikointi internetin välityksellä on helpompaa, esimerkiksi ujouden tai sosiaalisen ahdistuksen vuoksi. Kuitenkin tutkimusten mukaan sosiaalisemmat yksilöt käyttävät deittisovelluksia useammin. Lisäksi miehet kokevat yleensä helpommaksi tavata netissä uusia ihmisiä ja potentiaalisia kumppaneita. (Sumter ym. 2017, 74.)

Toinen melko yleinen syy deittisovellusten käyttöön on sosiaalinen paine ja sovellusten trendikkyys. Mikäli omassa sosiaalisessa ympäristössä lähes kaikki muut käyttävät deittisovelluksia, niitä saattaa päätyä kokeilemaan ryhmäpaineen vuoksi, vaikka siihen ei olisikaan kiinnostusta. (Sumter ym. 2017, 74; Timmermans & Caluwé 2017a, 343.) Sovelluksia saatetaan pitää niiden käytöstä huolimatta kiusallisina, ja jotkut kokevat ajatuksen vakavan suhteen löytämisestä niiden kautta epätodennäköisenä tai jopa häpeällisenä sovellusten irtosuhteisiin liitetyn mielikuvan vuoksi (Ward 2017, 1650). Toisaalta tämä voidaan laittaa myös positiivisiin raameihin ja ajatella, että samojen sovellusten käyttäminen luo yhteenkuuluvuutta ryhmässä ja vahvistaa sosiaalisia siteitä (Timmermans & Caluwé 2017a, 345).

Myös sosiaalisen hyväksynnän haku ja pyrkimys itsetunnon kohotukseen motivoi ihmisiä käyttämään deittisovelluksia. Positiiviset kokemukset muiden käyttäjien kanssa, kuten useat osumat, viestit ja kohteliaisuudet antavat käyttäjille iloa. Osuman saaminen Tinderissä

tarkoittaa, että osapuolet pitävät toisiaan viehättävinä tai kiinnostavina, mikä saattaa olla jo itsessään imartelevaa. (Sumter ym. 2017, 74; Timmermans & Caluwé 2017a, 343.) Jotkut käyttäjät mainitsevat sovellusten olevan hyvä tapa vähentää yksinäisyyden tunnetta ja saada helposti huomiota (Degen, & Kleeberg-Niepage 2022, 188–189; Ward 2017, 1649–1650).

Moni käyttää deittisovelluksia puhtaasti viihteenä, mikä voi tarkoittaa niiden käyttöä yksin ajan kuluksi samalla tavoin kuin moni on tottunut selaamaan muutakin sosiaalista mediaa (Ward 2017, 1649–1650). Käyttö voi olla myös sosiaalinen aktiviteetti, jota tehdään ystävien kanssa ja esimerkiksi arvioidaan yhdessä muita käyttäjiä (Timmermans & Caluwé 2017a, 343). Jotkut käyttäjät kokevat sovellukset koukuttaviksi, vaikka samaan aikaan mieltävät ne turhiksi ja suorastaan ajanhukaksi (Degen, & Kleeberg-Niepage 2022, 188).

Suurin osa deittisovellusten käytön motiiveja koskevasta tutkimuksesta käsittelee pääsääntöisesti heteroseksuaaleja ja cissukupuolisia käyttäjiä, tai ei ainakaan juurikaan erittele tutkimuksen aikana käyttäjien identiteettejä. Kuitenkin kirjallisuudessa on mainittu, että sovellukset voivat olla hyviä välineitä omasta seksuaalisesta suuntautumisesta tai muista samankaltaisista ihmisistä oppimiselle (Timmermans & Caluwé 2017, 344–345). Arvelen, että tämänkaltaisten motiivien lisäksi tutkimuksissa esille tulleet syyt sovellusten käytölle ovat pääsääntöisesti päteviä käyttäjien identiteeteistä riippumatta.

3 Näyttäytyminen

3.1 Näyttäytyminen ja kuvan rakentaminen

Näyttäytymisen käsite (*engl. self-presentation*) on keskeinen tämän tutkielman kannalta. Se merkitsee sitä, kuinka ihmiset pyrkivät kontrolloimaan sitä kuvaa, jota he itsestään antavat muille relevantin informaation kautta. Näyttäytyminen ei tarkoita aina esiintymistä, eikä sen tarkoitus ole läheskään aina antaa muille valheellista vaikutelmaa. Se voi yhtä hyvin olla yritys viestiä niin sanottu todellinen minä, ja tämäkin vaatii näyttäytymiseen liittyviä taitoja ja kykyä kommunikoida itseä koskevia tietoja tarkoituksenmukaisesti. (Schlenker 2003, 492–493.) Näyttäytymisellä voi olla monia eri keinoja ja tavoitteita, jotka riippuvat näyttäytymisen tilanteesta, mutta tämän tutkielman kontekstissa tarkastellaan nimenomaan näyttäytymistä, jota tehdään deittisovellusten antamissa raameissa.

Näyttäytymisen prosessit voivat olla automaattisia, jolloin ne tapahtuvat tiedostamatta, ilman kognitiivista työtä, autonomisesti, tai täysin tahattomasti. Osa tai kaikki edellä mainituista ehdoista (tiedostamattomuus, kognitiivisen työn puute, autonomisuus, tahattomuus) liittyy automaattisten näyttäytymisen prosessien suorittamiseen. Automaattiset näyttäytymisen prosessit voivat liittyä esimerkiksi sosiaalisiin normeihin, juurtuneisiin rutiineihin tai muiden peilaamiseen, ja ne ovat yleisimpiä tutuissa ja stressittömissä tilanteissa. (Schlenker 2003, 494–495.) Näyttäytymisen yhteydessä voidaan myös puhua ilmaisuihin, jotka annetaan perinteisellä kommunikaatiolla, kuten puheella (*engl. given*), ja ilmaisuihin, jotka annetaan tahattomasti esimerkiksi nonverbaalisella kommunikaatiolla (*engl. given off*) (Ellison, Heino & Gibbs 2006, 417).

Tutkimusten mukaan internetissä tapahtuvan deittailun ympäristöissä ihmiset ovat yleensä korkeasti motivoituneita kontrolloimaan kuvaa, jonka he itsestään antavat. He valikoivat tarkasti, kuinka he haluavat näyttäytyä muille, ja valitsevat metodit, joilla he siihen pyrkivät. (Ward 2017, 1646.) Tämä ei sinänsä ole yllättävää, sillä kommunikaatio deittisovelluksissa tapahtuu täysin tai miltei tuntemattomien ihmisten kanssa, ja kuten alaluvussa 2.2 mainittiin, sovellusten käyttö perustuu itsensä markkinoimiseen ja toisten arvioimiseen heidän näyttäytymisensä perusteella, käytön perimmäisestä tarkoituksesta huolimatta. Digitaaliset ympäristöt myös mahdollistavat hyvin kontrolloidun näyttäytymisen, mitä käydään tarkemmin läpi alaluvussa 3.2.

On arvioitu, että ihmiset näyttäytyvät tavalla, joka keskittyy positiivisten ja sosiaalisesti arvostettujen piirteiden korostamiseen, tai vaihtoehtoisesti tavalla, jossa muilta saatu palaute vahvistaa heidän valmista käsitystensä omasta itsestään. Lisäksi näyttäytyminen ja sen motiivit voidaan käsittää tavoitteelliseksi toiminnaksi, jossa keskeistä on sosiaalinen tilanne, jossa esiintyminen tapahtuu, sekä suhde toimijan ja hänen yleisönsä välillä. Haluttu tapa näyttäytyä riippuu siitä, minkä toimija kokee hyödyllisenä ja hänen tavoitteitaan palvelevana, sekä siitä, minkä hän kokee yleisöään ajatellen uskottavana. Toimija harkitsee muun muassa yleisön preferenssejä, tilanteen sosiaalisia rooleja, sekä mahdollisuuksia hallita tilannetta ja saavuttaa haluttu lopputulos. (Schlenker 2003, 498–499.)

Tavoitteita palvelevat tavat näyttäytyä eivät aina välttämättä ole pelkästään positiivisia tai sosiaalisesti arvostettuja. Ihmiset saattavat esimerkiksi näyttäytyä tavallista negatiivisemmassa valossa, jos he arvelevat yleisön suhtautuvat siihen toivotulla tavalla. Uskottavuuden konseptin katsotaan olevan näyttäytyessä tärkeä, sillä esiintyminen luo odotuksia esitettyjen piirteiden todenmukaisuudelle, ja niiden osoittautuminen valheellisiksi saattaa luoda henkilökohtaisia ja intersoonallisia ongelmia. (Schlenker 2003, 500–501.) Toisaalta tutkimusten mukaan ihmisten ovat yleisesti hankalaa päätellä, milloin heitä kohtaan ollaan valheellisia, ja usein he haluavat lähtökohtaisesti uskoa toisten olevan rehellisiä. Tämä voi motivoida toimijoita olemaan kertomatta kaikkea, tai näyttäytymään valheellisesti pienillä tavoilla, joista he eivät todennäköisesti jää kiinni. (Schlenker 2003, 506–508.) Lisäksi ihmisillä on tapana yrittää kompensoida epätoivottua informaatiota muilla näyttäytymisen ulottuvuuksilla (Schlenker 2003, 500–501).

On todettu, että näyttäytyminen, jota ohjaa tavoitteellisuus ja oletetut vaikutukset sen yleisöön, potentiaalisesti vaikuttaa myös toimijan käsityksiin itsestään, mikä vaikuttaa tuleviin näyttäytymistilanteisiin. Tämä tapahtuu erityisesti, mikäli yleisön reaktio vahvistaa näytettyjen piirteiden uskottavuutta tai todenmukaisuutta. (Schlenker 2003, 502.) Toimija ottaa kommunikoidessaan huomioon yleisönsä piirteet ja mukauttaa näyttäytymisen tapaansa niihin (Schlenker, 503–504). Tässä deittisovellusten kontekstissa tapahtuva näyttäytyminen on erityisen kiinnostavaa, sillä yleisön käsite on niin laaja ennen kuin käyttäjä on kahdenkeskisessä kommunikaatiotilanteessa toisen käyttäjän kanssa. Ennen kahdenkeskisiin viesteihin siirtymistä yleisön voidaan katsoa olevan kaikki ne, jotka potentiaalisesti näkevät sovellukseen luodun profiilin.

3.2 Näyttäytyminen deittisovellusten alustoilla

Internetiympäristöllä ja digitaalisilla alustoilla tapahtuvalla vuorovaikutuksella on merkittävä ero kasvokkain tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Kommunikaation tavat ovat monimuotoistuneet, ja samalla alustalla saattaa olla mahdollista olla kontaktissa muiden kanssa viestien kautta, sekä ääni- että videopuheluiden välityksellä. Deittisovelluksissa ja muissa samankaltaisissa palveluissa kommunikaation välineenä toimii lisäksi käyttäjien profiilit, joissa he voivat viestiä itsestään lyhyen sanallisen kuvauksen, kuvien, ja videoklippien avulla. Esimerkiksi Tinderissä profiili on mahdollista linkittää myös omaan Instagram-tiliin, joka puolestaan saattaa viestiä käyttäjästä hyvin erilaisen puolen kuin itse sovelluksen profiili. Omasta itsestä viestimisen tapa ja kuvan rakentamisen keinot eroavat siis merkittävästi kasvokkain tapahtuvasta kommunikaatiosta.

Digitaalisten alustojen ainutlaatuisia ominaisuuksia on niiden nonverbaalisen viestinnän elementtien puute, sekä kommunikoinnin asynkronisuus. Kun toisen kanssa ei puhuta kasvokkain, vaan viestien välityksellä, jää osa viestinnästä tavallaan piiloon, ja itsestä annettua kuvaa on helpompi kontrolloida. Kommunikaation asynkronisuus varmistaa myös sen, että viestijällä on aikaa harkita, kuinka itsestään haluaa kertoa, ja viestinnässä voi olla valikoiva. (Gibbs, Ellison, & Heino 2006, 153.) Tutkimusten mukaan kyseisistä ominaisuuksista on ollut hyötyä muun muassa ryhmäidentiteetin löytämisessä ja autenttisen identiteetin näyttämässä muille. Internetin välityksellä todellisena itsenään näyttäytyminen voi olla helpompaa kuin kasvotusten. Todellisen itsensä aspektien paljastamisen väitetään luovan empatiaa ja ymmärrystä keskustelukumppaneiden välille, mikä on olennainen osa syvien suhteiden luomista. Internetin välityksellä ihmisillä on myös tendenssi heijastaa keskustelukumppanille ideaalisia ystävän tai romanttisen partnerin piirteitä. (Bargh, McKenna & Fitzsimons 2002, 35, 42–43) Internetissä muodostuneen ryhmäidentiteetin ja kanssakäymisen muiden samankaltaisten ihmisten kanssa on todettu helpottavan henkilökohtaisten ominaisuuksien paljastamista toisille näissä ryhmissä, sekä helpottavan oman identiteetin hyväksymistä (McKenna & Bargh 1998, 691).

Aikaisemmin mainitut digitaalisten ympäristöjen uniikit kommunikaation piirteet ovat läsnä myös deittisovelluksissa, ja sovellusten käyttäjät ovat tutkitusti hyödyntäneet niitä. Näyttäytyminen alkaa jo profiilin rakentamisesta ja käyttäjät valvovat siitä saatua palautetta ja reaktioita osana näyttäytymisen prosessia (Ward 2017, 1645). Käyttäjät saattavat esimerkiksi olla kokeilullisia oman profiilinsa kanssa ja käyttää sitä eräänlaisena testinä potentiaalisten

kumppanien suodattamiseen tai tarkastellakseen, kuinka erilaiset näyttäytymisen tavat johtavat haluttuihin tuloksiin (Ellison ym. 2006, 424; Ward 2017, 1652).

Monet käyttäjät pyrkivät löytämään tasapainon autenttisen ja mahdollisimman viehättävän minäkuvan välillä, ja tämä voidaan kokea haasteelliseksi, vaikka deittisovellukset mahdollistavat näyttäytymisen kontrolloinnin (Ward 2017, 1647). Erityisesti sovellusten kontekstissa, jossa eräs käyttäjien tavoitteista on mahdollisesti kumppanin löytäminen ja siten kanssakäymisen jatkuvuus, käyttäjät pyrkivät tulemaan nähdyiksi ja ymmärretyiksi. Tämä voi kannustaa autenttisuuteen, vaikka toisaalta käyttäjät kokevat painetta hyvän vaikutelman tekemisestä ja positiivisten ominaisuuksiensa painottamisesta. Itsestään kertomisen ja rehellisyyden on tutkittu vaikuttavan positiivisesti suhteiden syntymisessä, mutta liian avoimella kertomisella erityisesti kommunikoinnin alkuvaiheessa saattaa olla negatiivinen vaikutus. (Ellison ym. 2006, 417–418; Gibbs ym. 2006, 155–156.) Sijaintiin perustuvissa sovelluksissa, joissa muut käyttäjät ovat lähellä, saattaa olla vähemmän houkuttelevaa näyttäytyä epärehellisesti, sillä kasvokkain kohtaamiseen on suurempi mahdollisuus (Ward 2017, 1647). Varsinkin käyttäjät, joiden lopullisena tavoitteena on kasvokkain tapahtuva kommunikaatio ja suhteen muodostaminen, kertovat itsestään enemmän, ovat rehellisempiä, jakavat henkilökohtaisempaa tietoa, ja tekevät sen tarkoituksenmukaisesti (Ellison ym. 2006, 418). Kyseisten käyttäjien kuvat itsestään ovat myös harvemmin tarkoituksenmukaisesti heidän viehättävyyttään kohentavia (Toma & Hancock 2010, 343).

Joidenkin tutkimusten mukaan käyttäjät saattavat valehdella erityisesti kommunikaation alkuvaiheessa esimerkiksi iästään, jotta heitä ei sivuutettaisi niin helposti. Tämä nähdään jopa normina, ja niin sanotusti sosiaalisesti hyväksyttävänä valheena. (Ellison ym. 2006, 427.) On havaittu, että vähemmän viehättävinä nähdyt käyttäjät sekä kohentavat kuviaan että valehtelevat suoraan piirteistään, esimerkiksi painosta ja iästä useammin (Toma & Hancock 2010, 343). Toisaalta jotkut eivät valehtele niinkään tarkoituksenmukaisesti, mutta heidän käsityksensä itsestään näyttää poikkeavan tavasta, jolla muut heidät näkevät. Käyttäjät, jotka olivat huolissaan heidän näyttäytymisensä tulkitsemisesta väärin, saattavat taktikoida varmistaakseen näyttäytymisen onnistumisen. Sellaiset piirteet, joiden kohdalla harhaanjohtamisen katsotaan olevan yleistä, voidaan pyrkiä jotenkin todistamaan omassa profiilissa. Esimerkkinä tästä on erään käyttäjän tietoinen valinta näyttää itsestään koko kehon kuvia, joista saa todenmukaisen käsityksen kehotyypistä ja painosta, sillä ylipainosten ihmisten oletetaan piilottelevan painoaan. (Ellison ym. 2006, 428–429.) Käyttäjät tietoisesti välttävät tietynlaista näyttäytymistä sen vuoksi, että pelkäävät muiden näkevän heidät

epätoivotuilla tavoilla. Esimerkiksi ”liian seksuaaliselta” vaikuttaminen mielletään huonoksi ensivaikutelmaksi. (Ward 2017, 1651.)

Näyttäytymisen strategioita nettideittailussa tutkittaessa on todettu, että käyttäjät hyödyntävät hyvin hienovaraisia tapoja näyttäytyä, ja analysoivat tarkkaan, millaisia vihjeitä he saattavat itsestään antaa. He myös tarkkailevat pieniä elementtejä muiden näyttäytymisessä, kuten kirjoitusvirheitä viesteissä. Myös yksityiskohtia kuvissa tarkastellaan, kuten ikää tai vaikkapa arvioitua koulutustasoa tai persoonallisuuden piirteitä. Digitaalisten alustojen mahdollistamasta kontrollista huolimatta hienovaraisia mutta yleisön kannalta merkityksellisiä vihjeitä annetaan usein tahattomasti. (Ellison ym. 2006, 424–425; Ward 2017, 1653.) Tavallaan deittisovellukset myös rajoittavat näyttäytymisen mahdollisuuksia. Sovellusten profiilitekstien ei ole tarkoitus olla kovin pitkiä, ja niihin laitettava muutama valokuva on valittava tarkkaan. (Ward 2017, 1647.)

Ensimmäinen suodattamisen keino, eli tykkäysten antaminen ennen osumien muodostusta, on nopea prosessi, jossa arviot muista tehdään hyvin rajallisten tietojen perusteella. Tämä rohkaisee käyttäjiä harkitsemaan näyttäytymisen strategioitaan tarkkaan. Esimerkiksi Toman & Hancockin (2010, 345) mukaan useimmat käyttäjät valitsevat strategiakseen mieluummin profiilikuvan kohentamisen fyysisen viehättävyyden lisäämiseksi, kuin viehättävyyden oletetun puutteen kompensoinnin vaikkapa sosiaalisen statuksen kohentamisella. Valinta tehdään siis erittäin yksiulotteisen näyttäytymisen, kaikkein suppeimmillaan yhden kuvan perusteella, ja käyttäjät osaavat toimia sen mukaisesti. Monet valitsevat kuvansa tarkkaan, ja pyrkivät tietoisesti näyttämään itsestään tiettyjä, mahdollisesti useita, puolia. Joku kuvista saattaa esitellä vartaloa, ja toinen luoda mielikuvaa persoonallisuudesta. (Degen & Kleeberg-Niepage 2022, 188–189.) Kuvia valitaan sen mukaan, kuinka muiden halutaan näkevän itsensä, mutta kuitenkin niin, ettei todellisuus ole liian kaukana niistä. Ihmiset yrittävät tasapainotella turvallisen yhdenmukaisuuden ja kiinnostavan ainutlaatuisuuden välillä päästäkseen sovellusten käytössä tavoitteisiinsa. (Ward 2017, 1651–1652.)

4 Tutkimusasetelma

4.1 Tutkielman tavoite

Kuten edellä on käyty läpi, ihmisten motiivit deittisovellusten käyttöön ovat vaihtelevia. Läpikäymäni aiempi tutkimuskirjallisuus havainnollistaa näyttäytymisen prosesseja, tapoja ja näihin vaikuttavia tekijöitä, sekä erittelee deittisovellusten käyttäjien näyttäytymistä sovellusten alustoilla. Tämä tutkielma tarkastelee seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden näyttäytymistä deittisovellusten alustoilla. Ensinnäkin selvitetään, mitä näyttäytymiseen liittyviä ominaisuuksia, mahdollisuuksia ja rajoitteita deittisovelluksissa on. Ominaisuuksilla tarkoitetaan itse sovelluksen digitaalista ympäristöä sekä sovelluksen toimintoja, kuten profiilikuvien asettamista ja identiteetteihin liittyvien termien valintoja. Toiseksi tutkielmassa eritellään näyttäytymisen keinoja sekä siihen liittyviä motivaatioita ja tavoitteita. Tutkielman kontekstissa sovelluksissa tapahtuvalla näyttäytymisellä tarkoitetaan julkisen kuvan rakentamista itsestä sen alustalla. Lisäksi näyttäytyminen tapahtuu muiden sovellusten toimintojen, kuten yksityisviestien, avulla.

Tutkielma tuo uutta näkökulmaa siihen, kuinka seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt navigoivat deittisovelluksia, ja mitä erityisiä kokemuksia, tarpeita ja haluja heillä on niihin liittyen. Tarkoitus on nostaa esiin deittisovelluksiin liittyviä ongelmia ja puutteita, sekä havainnollistaa sitä, mitä aukkoja nettideittailun maailmassa vielä on erityisesti marginalisoidun identiteetin omaaville henkilöille.

Tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Millaisia näyttäytymiseen vaikuttavia ominaisuuksia deittisovelluksissa on ja kuinka ne mahdollistavat tai rajoittavat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näyttäytymistä?
- 2) Kuinka seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt näyttäytyvät deittisovellusten alustoilla ja mitä motiiveja heillä siihen on?

4.2 Aineisto ja menetelmät

Toteutan tutkielman kirjallisuuskatsauksena, mikä tarkoittaa, että käytetty aineisto tulee olemaan aiempaa aiheesta tehtyä tutkimusta. Kuten aiemmin on todettu, deittisovellukset ovat vielä suhteellisen uusi ilmiö, joten kaikki kirjallisuuskatsauksen aineistoon sisällytettävä

tutkimuskirjallisuus on melko tuoretta. Kaikki tutkimuskirjallisuus on haettu elektronisista tietokannoista, kuten kirjallisuuskatsaukselle on tyypillistä (Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen, & Liikanen 2013, 295).

Aineistojen etsintään käytin useita hakupalveluja: Google Scholar, JSTOR, Finna, Scopus, sekä SocINDEX With Full Text -tietokantaa. Aluksi kokeilin sekä suomen- että englanninkielisiä hakutermejä ja niiden muunnoksia, kuten *homo*, *lesbo*, *trans*, *gay*, *queer*, *LGBT*. Käytin haussa myös muutaman suosituksen nimeä, kuten *Tinder*, *Grindr* ja *Bumble*. Nopeasti kävi ilmi, että suomeksi aiheesta ei juurikaan löytynyt tutkimuskirjallisuutta. Osasyyn tähän voi olla se, ettei englanninkielisille termeille *online dating* ja *dating app* ole kovin virallisia suomenkielisiä vastineita, vaan niin arkikielessä kuin akateemisissa lähteissäkin puhutaan nettideittailusta ja deittisovelluksista, joille oli melko vaikeaa keksiä synonyymejä, jotka tuottaisivat relevantteja hakutuloksia. Kuten teoriaosuuden yhteydessä mainittiin, aiheesta on suomeksi tehty kyllä opinnäytetöitä ja tutkielmia.

Aineiston seulonnan alkaessa kriteerinä oli ainoastaan se, että kirjallisuuden on keskityttävä, tai ainakin käsiteltävä laajasti seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöihin kuuluvia henkilöitä, ja heidän deittisovellusten käyttöään. Mukaan en siis valikoinut kirjallisuutta, jossa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt olivat vain osa tutkittua ryhmää, enkä kirjallisuutta, joka keskittyi seurusteluun ja suhteisiin internetin ulkopuolella. Pois jäi myös sellaisia artikkeleja, jotka käsitelivät toimintaa deittisivustoilla deittisovellusten sijasta. Tähän syynä oli pääasiassa se, että sivustoilta puuttuu monia sovellusten ominaisuuksia, jotka vaikuttavat näyttäytymisen strategioihin. Pyrin myös valitsemaan kirjallisuutta niin, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt olisivat aineistossa melko tasaisesti edustettuina. Sopivilta vaikuttavien artikkelien selauksen jälkeen karsin pois vielä sellaista kirjallisuutta, jossa käsiteltiin deittisovellusten käyttäjiä, mutta ei niinkään toimintaa itse sovellusten alustoilla. Vaikka tutkielmassani tarkastelun kohteena onkin näyttäytyminen deittisovelluksissa, hyväksyin mukaan myös sellaista aineistoa, jossa näyttäytyminen oli ainoastaan osa sovelluksessa tapahtuvaa toimintaa, tai jossa näyttäytyminen oli implisiittistä.

Lopulta aineistoksi valikoitui yhdeksän artikkelia, jotka ajoittuvat vuosille 2014–2023. Artikkelit ovat kaikki englanninkielisiä, ja ne sijoittuvat Pohjois-Amerikkaan, Australiaan, sekä Italiaan. Artikkeleista kolme käsittelee transsukupuolisia henkilöitä, kolme miehistä kiinnostuneita miehiä, yksi naisista kiinnostuneita naisia, ja kaksi laajemmin queer-yhteisöä. Kyseisissä tutkimuksissa useimmat samasta sukupuolesta kiinnostuneet henkilöt

identifioituvat homo- tai biseksuaalisiksi, mutta usein niissä käytetään termiä MSM tai WSW (*engl. men seeking men, women seeking women*). Nämä termit kattavat myös vähemmän tunnetut ja vaikeammin määriteltävissä olevat identiteetit. On huomattava, että artikkelit painottuvat tiettyihin ryhmiin, ja että ryhmien sisälle mahtuu myös identiteettejä, jotka jäävät varsinkin suuren tutkimusotoksen kohdalla vähemmälle huomiolle. Tämän vuoksi on todennäköistä, että homo- ja biseksuaalit naiset, sekä sellaiset vähemmän tutkittujen identiteettien edustajat, kuten aseksuaalit ja intersukupuoliset henkilöt eivät ole aineistossa tasapuolisesti edustettuina.

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui kuvaileva kirjallisuuskatsaus, sillä tutkimusaiheeni ei ole äärimmäisen tarkkaan rajattu, ja tutkimuskysymykseni jättävät myös liikkumavaraa.

Tarkoitukseni on siis luokitella aiempaa tutkimuskirjallisuutta ja saada aiheesta mahdollisimman selkeä ja laaja kuva. Tutkimusaineiston vaihtelevuuden kannalta paras metodi tutkielman tekoon on integroiva kirjallisuuskatsaus, jonka avulla käsiteltävästä ilmiöstä on mahdollista muodostaa hyvin laaja kokonaiskuva, ja sitä voidaan tarkastella monipuolisesti. Lisäksi integroivassa kirjallisuuskatsauksessa aineiston valinta voi jäädä vähemmän systemaattiseksi. Menetelmä mahdollistaa myös tutkimuskysymysten tarkentumisen tai laajentumisen sitä mukaan, kun jäsentelen tutkielman aineistoa. (Kangasniemi ym. 2013, 295; Salminen 2023, 10–11.)

5 Tulokset

5.1 Näyttäytymisen mahdollisuudet ja rajoitukset seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille deittisovelluksissa

5.1.1 Sovellusten ominaisuudet, mahdollisuudet ja rajoitukset

Aineiston perusteella ensimmäinen, merkittävästi näyttäytymiseen vaikuttava ominaisuus on jo itse sovelluksen alusta. Nettiympäristö yhdistää HLBTQ+-yhteisöä tavalla, joka ei välttämättä ole aina mahdollista sen ulkopuolella. Miehistä kiinnostuneille miehille suunnatun Grindr-sovelluksen käyttäjät kuvailevat sovellusta paikaksi, joka tekee jokaisesta ympäristöstä potentiaalisesti homojen ympäristön. Se on tapa löytää muita samankaltaisia ihmisiä eristäytyneillä alueilla ja HLBTQ+-yhteisölle tarkoitettujen fyysisien tilojen ulkopuolella. (Blackwell, Birnholtz & Abbott 2015, 1126; Pym, Byron, & Albury 2021, 403.)

Osassa sovelluksia käytössä on sijainnin jako, mikä tarkoittaa, että käyttäjät pystyvät näkemään vaihtelevilla tarkkuuksilla muiden käyttäjien etäisyyden. Tämä koetaan sekä positiivisena että negatiivisena ominaisuutena, osin käyttäjän identiteetin mukaan. Toisille se auttaa tunnistamaan muita yhteisön jäseniä julkisissa tiloissa ja tekemään yhteisöstä virtuaalisesti tiiviimmän (Filice, Johnson, Parry & Oakes 2022, 1612). Sovelluksissa solmitut kontaktit kantavat monen kohdalla netin ulkopuolellekin (Sharabi, Ryder & Niess 2023, 2283–2284). Toisille, esimerkiksi transsukupuolisille käyttäjille, taas ajatus siitä, että muut näkevät heidän sijaintinsa julkisilla paikoilla aiheuttaa turvattomuuden tunnetta ja väkivallan pelkoa (Griffiths & Armstrong 2023, 8). Deittisovellukset siis luovat toisen, internetin ulkopuolisen ympäristön kanssa osaksi limittäisen ja osaksi täysin erillisen ympäristön ja siten myös erilaisen näyttäytymisen tilan. Ne tuovat mahdollisesti näkymättömissä tai fyysisesti kaukana olevan yhteisön lähelle.

Usein sovelluksia käyttäessä ensimmäinen asia, johon kiinnitetään huomiota, on profiilikuva. Kuvia käytetään visuaalisen näyttäytymisen keinona, ja niillä on mahdollista rakentaa tarkkaakin kertomusta omasta identiteetistä, persoonasta ja kiinnostuksen kohteista (Ferris & Duguay 2020, 497; Masullo & Coppola 2021, 329; Filice ym. 2022, 1608). Sovelluksissa on vaihtelua siinä, kuinka monta kuvaa profiiliin on mahdollista asettaa, ja jotkut käyttäjät kokevat yhden tai muutaman kuvan käytön näyttäytymistä rajoittavaksi, erityisesti verrattuna visuaalisuuteen painottuneisiin sosiaalisiin medioihin (Fernandez & Birnholtz 2019, 12; Filice ym. 2022, 1608).

Kuvien valinnan lisäksi monissa sovelluksissa profiilin rakentamiseen liittyy muita jokseenkin rajattuja, rasti ruutuun -tyyppisiä toimintoja. Erityisesti sukupuoli-identiteetistä viestimiseen liittyvät toiminnot koetaan positiivisiksi ja inklusiivisuutta lisääviksi, mutta ei usein tarpeeksi kattaviksi. Kategorioiden inklusiivisuus sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä kohtaan riippuu paljon kyseessä olevasta sovelluksesta (Griffiths & Armstrong 2023, 5–6). Esimerkiksi Tinder saa kritiikkiä siitä, että vaikka käyttäjän on mahdollista valita profiilin sukupuoli mies-nais-jaon ulkopuolelta, hänen on silti asetettava itsensä muiden käyttäjien hakuun joko mieheksi tai naiseksi (Ferris & Duguay 2020, 500; Griffiths & Armstrong 2023, 6). Sukupuolipronominien asettaminen profiiliin nähtiin hyvänä ominaisuutena lisäksi siksi, että sen avulla myös cissukupuoliset käyttäjät voivat viestiä tukevansa ja ymmärtävänsä transihmisiä (Pym ym. 2021, 406; Griffiths & Armstrong 2023, 8). Kategoriat koskevat muutakin kuin identiteettiä. Esimerkiksi Grindr-sovelluksessa on mahdollista valita muutaman vaihtoehdon väliltä, mitä sovelluksesta etsii, mutta jotkut käyttäjät kokevat annetut vaihtoehdot riittämättömiksi (Blackwell ym. 2015, 1127).

Valmiita kategorioita moninaisempana ominaisuutena deittisovelluksissa voidaan pitää vapaamuotoista profiilitekstiä, tosin joidenkin sovellusten kohdalla tätäkin pidetään liian lyhyenä ja siten rajoittavana ominaisuutena verrattuna toisiin (Filice ym. 2022, 1608). Profiilitekstissä on yleistä jakaa perustietoja itsestään, kuten nimi, ikä, pituus tai paino (Birnholtz, Fitzpatrick, Handel & Brubaker 2014, 6; Masullo & Coppola 2021, 329). Lisäksi siinä voidaan kertoa omista kiinnostuksenkohteista, koulutuksesta tai ammatista, sekä sovelluksen käytön tavoitteista (Birnholtz ym. 2014, 7–9; Masullo & Coppola 2021, 330). Julkiseen profiiliin voidaan liittää myös tietoja seurustelun kontekstissa mahdollisesti vähemmän puhutuista tai stigmatisoiduista asioista, kuten seurustelustatuksesta, terveydentilasta, tai vähemmistöön kuuluvasta sukupuoli-identiteetistä (Birnholtz ym. 2014, 6,10; Fernandez & Birnholtz 2019, 11). Tekstimuotoisella näyttäytymisellä on tässä kohtaa se etu, että asioiden auki kirjoittamisen sijasta voidaan käyttää lyhenteitä, symboleja, tai yhteisön sisällä yleisesti tunnettuja ilmauksia. Toisaalta esimerkiksi emojiä käyttäminen näyttäytymisen strategiana profiilitekstissä saatetaan kokea hämmentäväksi ja monitulkintaiseksi. (Birnholtz ym. 2014, 8–9; Ferris & Duguay 2020, 497.)

Deittisovelluksissa julkisen näyttäytymisen tapojen, eli profiilin rakentamisen lisäksi on mahdollista keskustella yksityisviestien välityksellä, jolloin näyttäytymisen yleisö on koko käyttäjäkunnan sijasta vain yksi henkilö. Käyttäjille on hyötyä mahdollisuudesta näyttäytyä kahden kesken tavoilla, joilla he eivät halua näyttäytyä julkisesti (Blackwell ym. 2015, 1130;

Fernandez & Birnholtz 2019, 13). Kohtaamisten kontrollointi ja siten turvallisuuden varmistaminen sovelluksen käytössä koetaan tärkeäksi. Turvallisuuden tunnetta tuovat ne sovellukset, joissa kahdenkeskiseen keskusteluun tarvitaan molempien hyväksyntä (Griffiths & Armstrong 2023, 8). Lisäksi käyttäjät arvostavat muita seulontaa mahdollistavia keinoja, kuten mahdollisuutta blokata muita käyttäjiä ja raportoida asiattomasti käyttäytyviä henkilöitä (Blackwell ym. 2015, 1130; Pym ym. 2021, 404; Griffiths & Armstrong 2023,8; Sharabi ym. 2023, 2285). Tiettyjä sovelluksia kritisoidaan siitä, ettei ole hyvää keinoa varmistaa cis- ja heterokäyttäjien jäämistä haun ulkopuolelle häirinnän välttämiseksi (Griffiths & Armstrong 2023, 8). Voi olla myös vaikea varmistaa, että hakuun sisältyy myös mies-nais-jaon ulkopuolella olevia henkilöitä (Ferris & Duguay 2020, 500).

5.1.2 Näyttäytymisen rehellisyys, epärehellisyys ja niiden välimaasto

Deittisovellusten oleelliset ominaisuudet osoittavat, että kuten muitakin digitaalisia ympäristöjä, niitä ja niissä tapahtuvaa kommunikaatiota leimaa asynkronisuus ja perinteiseen kommunikaatioon verrattuna tiettyjen elementtien puute. Siten ne mahdollistavat täysin erilaisia näyttäytymiseen vaikuttavia strategioita kuin internetin ulkopuoliset ympäristöt, ja usein ne tekevät harhaanjohtamisen tai suoranaisen valehtelun selvästi helpommaksi. Niiden kautta jää pois esimerkiksi kehonkieli ja äänensävy, eikä aina voi olla varma, kuka profiilikuvassa oikeasti on. Deittisovellusten käyttäjät ilmaisevat osaavansa odottaa tietynasteista harhaanjohtamista suurelta osalta muita käyttäjiä, ja olettavansa, ettei kukaan ole aivan sitä mitä mainostaa olevansa (Filice ym. 2022, 1608). Harhaanjohtavan näyttäytymisen koetusta yleisyydestä huolimatta monet kokevat siitä turhautumista (Sharabi ym. 2023, 2285) ja tuomitsevat suoran valehtelun (Filice ym. 2022, 1609).

Profiilit, joista puuttuu tärkeää tietoa, tai joiden käyttäjän epäillään olevan jotain muuta kuin hän sanoo olevansa, usein sivuutetaan. Kuvan puuttuessa kokonaan saatetaan arvella kyseessä olevan feikkiprofiili (Pym ym. 2021, 410), ja monesti näihin käyttäjiin ei olla kiinnostuneita ottamaan yhteyttä esimerkiksi siksi, että heidän tulkitaan olevan epävarmoja tai vielä kaapissa (Blackwell ym. 2015, 1127, 1132). Aineiston perusteella on ilmeistä, että haavoittuvaisiin vähemmistöihin kuuluvat käyttäjät ovat huolissaan häirinnästä ja sosiaalisesta arvostelusta. Bi- ja lesbonaiset nostavat esiin huolen naisina esiintyvien heteromiesten profiileista (Ferris & Duguay 2020, 496; Pym ym. 2021, 410). Nimenomaan kaapissa oleminen on eräs syy identiteetin piilottamiseen (Blackwell ym. 2015, 1129; Filice ym. 2022, 1611). Myös sellaisessa ammatissa toimiminen, jossa käyttäjä saattaa kohdata asiakkaitaan sovelluksessa,

tai irtosuhteiden harrastamiseen liittyvä stigma saattaa kannustaa anonyymiyteen sovellusta käyttäessä (Blackwell ym. 2015, 1129–1130). Lisäksi sellaiset henkilöt, jotka pelkäävät syrjintää jonkin identiteettinsä ulottuvuuden tai fyysisen piirteen, kuten etnisyyden, sukupuolen, tai painon vuoksi, saattavat näyttäytyä sovelluksissa rajoitetusti (Filice ym. 2022, 1613).

Toki sovelluksissa näyttäytymistä voidaan manipuloida muillakin tavoin kuin näyttäytymisen rajoittamisella. Käyttäjät tiedostavat ominaisuuksia korostavan tai parantelevan näyttäytymisen edun, ja vertaavat sitä itsensä mainostamiseen, joka antaa etulyöntiaseman muihin käyttäjiin nähden (Filice ym. 2022, 1609). Autenttisuuden ja näyttäytymisen parantelun ei myöskään katsota olevan välttämättä toisiaan poissulkevia, ja käyttäjät ilmaisevat joutuvansa tasapainottelemaan näyttäytymisen strategioissaan niiden välillä. Lisäksi pienten yksityiskohtien muuttamisen näyttäytymisessä ei katsota olevan yhtä lailla vakavaa kuin koko identiteetistä valehtelun, ja mahdollisuus toisten käyttäjien kohtaamiseen kasvokkain lähitulevaisuudessa usein kannustaa rehellisyyteen. (Filice ym. 2022, 1606–1607, 1610.)

Harhaanjohtava näyttäytyminen voi olla myös tahatonta, tai johtua yleisön virheellisestä tulkinnasta. Tekstin perusteella ei voida tulkita nonverbaalista viestintää, kuten kasvokkain tapahtuvassa kommunikaatiossa. Esimerkiksi irtosuhteita etsivät käyttäjät saattavat hyödyntää kiertoilmaisuja ja hienovaraisempaa kieltä profiilissaan ilmaistakseen päämääränsä. Sanan ”seksi” sijasta voidaan sanoa, että etsitään ”hauskanpitoa” tai ”ystäviä”, joista varsinkin jälkimmäinen aiheuttaa hämmennystä muiden käyttäjien keskuudessa (Birnholtz ym. 2014, 8–9; Blackwell ym. 2015, 1127). Käyttäjillä saattaa olla useita päämääriä, ne saattavat muuttua ajan myötä, tai sanallisesti kuvaillut päämäärät voivat olla ristiriidassa käyttäjän muiden näyttäytymisen strategioiden kanssa (Blackwell ym. 2015, 1128). Juuri deittisovelluksissa viestinnän asynkronisuuden vuoksi käyttäjän persoonallisuus voi myös vaikuttaa hyvin erilaiselta viestien perusteella kuin kasvokkain keskustellessa (Filice ym. 2022, 1607). Käyttäjät näyttävät tiedostavan näyttäytymisen manipuloitavuuden ja tulkinnanvaraisuuden sovelluksissa, mikä saattaa johtaa erityisen huomion kiinnittämiseen sen tarkkuuteen. On tärkeää, että oma toiminta sovelluksessa on linjassa profiilissa annettujen tietojen kanssa, jotta vältetään toisten harhaanjohtaminen (Pym ym. 2021, 408). Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat käyttäjät ovat siis pääsääntöisesti hyvin tietoisia siitä, millaisia ympäristöjä deittisovellukset ovat, sekä siitä, kuinka harhaanjohtavaa ja

monitulkintaista näyttäytyminen niissä on. Tämän myötä he osaavat niin tulkita muiden näyttäytymistä, kuin itse näyttäytyä suhteessa niihin motiiveihin ja päämääriin, joita heillä on.

5.2 Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näyttäytyminen deittisovelluksissa

5.2.1 Sovelluksen valinta

Ensimmäistä alalukua myötäillen voidaan todeta, että sovelluksen käyttöön ottaminen ja sen alustalle astuminen on ensimmäinen, tärkeä näyttäytymisen keino. Voidaan olettaa, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjenkin keskuudessa eräs motiivi tähän on yksinkertaisesti käyttää sovellusta siihen, mihin se on suunniteltu, eli seurustelu- tai seksisuhteen löytäminen. Myös tietyn sovelluksen valintaan muiden joukosta vaikuttavat erilaiset motiivit. HLBTQ+-yhteisön kohdalla sovellukset ovat tärkeä tapa löytää muita siihen kuuluvia ihmisiä (ks. alaluku 5.1.1.). Esimerkiksi monet transsukupuoliset käyttäjät haluavat nimenomaan seurustella jonkun samaan vähemmistöön kuuluvan kanssa (Griffiths & Armstrong 2023, 4). Sen lisäksi, että tämä helpottaa potentiaalisten kumppanien löytämistä, moni kokee sen myös olevan hyvä tapa solmia ystävyysuhteita ja vähentää sosiaalisen eristäytyneisyyden tunnetta (Sharabi ym. 2023, 2283–2285).

Tietty sovellus voidaan valita myös sen perusteella, kuinka autenttisen identiteetin ilmaisun sen ominaisuudet sallivat (Griffiths & Armstrong 2023, 6). Osan kohdalla identiteetin stigmatisoituneisuus luo näyttäytymiseen liittyvää pelkoa (Griffiths & Armstrong 2023, 8), ja moni vähemmistöön kuuluva kokee sovelluksissa tapahtuvan näyttäytymisen paljon turvallisemmaksi kuin internetin ulkopuolella (Pym ym. 2021, 403; Sharabi ym. 2023, 2285). Turvallisuuden sekä kunnioituksen hakeminen on merkittävä motiivi, ja se voikin ohjata nimenomaan HLBTQ+-käyttäjille tarkoitetun sovelluksen valintaan (Masullo & Coppola 2021, 336; Sharabi ym. 2023, 2287). Nämä sovellukset myös varmistavat paremmin yhteisöllisyyden tunnun, sillä ne on luotu nimenomaan HLBTQ+-yhteisön tarpeita harkiten (Sharabi ym. 2023, 2287). Toisaalta käyttäjillä on myös syytä valita suosituimpi, suuremman ja heterogeenisemmän yleisön käytössä olevan sovellus. Motiiveina tähän on esimerkiksi niiden suurempi käyttäjämäärä, tai tunne siitä, ettei omalle identiteetille ole HLBTQ+-sovelluksissa paikkaa (Sharabi ym. 2023, 2289). Osa sukupuolivähemmistöihin kuuluvista käyttäjistä valitsee mieluummin suositun sovelluksen kuin transsukupuolisille suunnitellun sovelluksen, sillä he eivät halua identiteettinsä olevan keskeinen piirre seurustelussa. Valitettavasti transsukupuoliset ihmiset kuitenkin kohtaavat usein syrjintää sekä valtavirtasovelluksissa että

muissa vähemmistöille inklusiivisissa sovelluksissa, mikä voi motivoida heitä valitsemaan sovelluksen, jossa kaikki käyttäjät kuuluvat sukupuolivähemmistöön (Masullo & Coppola 2021, 335–337).

5.2.2 Omasta itsestä ja elämästä kertominen

Merkittävänä näyttäytymisen keinoina deittisovelluksissa voidaan nähdä myös ne suorat tiedot, joita käyttäjät jakavat itsestään ja omista piirteistään. Tällaisia tietoja ovat muun muassa fyysiset ominaisuudet, kiinnostuksenkohteet ja ympäristö. Tekstimuotoisessakin näyttäytymisessä painottuu ulkonäön ja fyysisten piirteiden tärkeys. Henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja elämään liittyvistä näyttäytymisen strategioista käy ilmi käyttäjien tietoisuus yleisön odotuksista ja toivottuja tuloksia saavuttavista näyttäytymisen tavoista. Toisaalta niissä näkyy myös käyttäjien halu olla rehellinen, sekä pyrkimys tasapainotella mahdollisimman viehättävän ja autenttisen minän välillä.

Erään Grindr:in käyttäjiä käsittelevän tutkimuksen mukaan 77 % käyttäjistä kertoo profiilissa ikänsä (Birnholtz ym. 2014, 6). Tätä pidetään yleisesti tärkeänä näyttäytymisen elementtinä, vaikka siitä valehdeltaisi. Eräs käyttäjä mainitsee, että 25 vuoden ikä on ”homokuolema”, joten jos siitä voi valehdella uskottavasti, se on kannattavaa. (Blackwell ym. 2015, 1129.) Pituuden jakaminen on painon jakamista tavallisempaa, mutta molemmista kertoo yli 70 % Grindr:in käyttäjistä (Birnholtz ym. 2014, 6). Painosta kertominen on erään käyttäjän mukaan epämukavaa, mutta niin on myös ajatus siitä valehtelusta (Filice ym. 2022, 1606), ja on mahdollista, että tiedon kertomatta jättäminen on osalle käyttäjistä helpompaa (Birnholtz ym. 2014, 6). Osa kuvailee profiilissa myös omaa kehotyppiään homoyhteisön kesken yleisesti käytössä olevilla termeillä. Sanoilla voidaan kuvata esimerkiksi hoikkaa tai keskivertoa vartaloa (*engl. twink, average*), tai lihaksikkuutta (*engl. muscle*). (Birnholtz ym. 2014, 8.)

Profiileissa kerrotaan lisäksi muun muassa yhteyksistä fyysisiin paikkoihin, kuten kaupunkeihin, sekä instituutioihin, kuten yliopistoihin. Yliopistojen katsotaan viestivän sosioekonomisesta ja koulutuksellisesta statuksesta, ja moni kertoo profiilissa suoraan opiskelijastatuksestaan. Jo työelämään päässeet käyttäjät taas saattavat kertoa ammattistatuksestaan. Yhtenä syynä tähän pidetään pyrkimystä tavata samankaltaisia ja samassa elämäntilanteessa olevia käyttäjiä. (Birnholtz ym. 2014, 7–8.) Osa käyttäjistä päättää jakaa profiilissaan myös arkaluontoisia tietoja, jotka he kokevat näyttäytymisensä kannalta merkitykselliseksi, kuten HIV-statuksensa (Birnholtz ym. 2014, 10; Filice ym. 2022, 1606).

5.2.3 Deittisovellusten käytön tavoitteet ja omien rajojen asettaminen

Omien sovelluksen käytön tavoitteiden ja rajojen kommunikoinnin tavat voidaan nekin käsittää näyttäytymisen keinoina. Näin käyttäjät rakentavat kuvaa siitä, millaisia asioita he sovellukselta sekä muilta käyttäjiltä etsivät, ja toisaalta siitä, mitä he eivät halua. Näistä strategioista nähdään, että sovellusten käytöllä on monia päämääriä, joita halutaan kommunikoida, mutta joiden käyttäjät olettavat myös olevan muiden kanssa yhteisesti ymmärrettyjä. Sovellusten maine irtosuhteiden mahdollistajina tiedostetaan, ja moni, joka haluaa niiltä jotain muuta, kertoo siitä eksplisiittisesti. Toiveet, vaatimukset ja ehdottomat rajat on helppo kommunikoida profiilitekstissä, minkä selvästi oletetaan sekä karsivan pois sopimattomat kumppanit, että helpottavan parinvalintaa.

Grindr:in käyttäjiä tutkivan artikkelin mukaan yli puolet käyttäjistä ilmaisevat profiilissaan, mitä he sovelluksen käytöllä hakevat, kuten ystäviä, juttuseuraa (*engl. chat*), tai treffejä. (Birnholtz ym. 2014, 6–7). Tavoitteita ei ole aina helppo tulkita, sillä osa käyttäjistä, jotka hakevat sovelluksista irtosuhteita, käyttää kiertoilmaisuja tai lyhenteitä mahdollisesti siihen liitetyn stigman vuoksi (Birnholtz ym. 2014, 8). Osa taas puhuu seksin etsinnästä hyvinkin suoraan. Erään sovelluksen käyttäjät kuvailevat profiileissaan suosimiaan seksiaakteja ja toivomansa seksikumppanin piirteitä (Masullo & Coppola 2021, 330–331). Suoraan seksiä etsivien Grindr:in käyttäjien profiileissa on yleistä kuvailla, mitä roolia suositetaan seksin aikana (*engl. top and bottom*) (Birnholtz ym. 2014, 9–10; Blackwell ym. 2015, 1130; Filice ym. 2022, 1606). Osa käyttäjistä ilmaisee profiilissaan suoraan, että ei etsi irtosuhteita, mihin myös arvellaan syyksi sosiaalisen stigman välttämistä (Birnholtz ym. 2014, 8–9). Erityisesti Grindr:in käyttäjien mukaan sovelluksen maine on hyvin seksuaalinen, minkä vuoksi käyttäjät ehkä haluavat ilmaista mahdollisimman selkeästi, jos he eivät etsi pelkkää seksiä (Blackwell ym. 2015, 1128). Profiiliteksteillä ilmaistaan myös vaatimuksia, sekä sellaisia asioita, joita käyttäjä haluaa erityisesti välttää. Vaatimuksena voi olla esimerkiksi kasvokuvan näkeminen ennen keskustelun aloitusta. Käyttäjä saattaa ilmaista, ettei ole kiinnostunut tietynlaisista ihmisistä, kuten iäkkäistä, feminiinisistä, tai lihavista kumppaneista. (Birnholtz ym. 2014, 9.)

5.2.4 Kuvat ja niiden viestit

Kuten aiemmin on jo todettu, visuaalinen näyttäytyminen on deittisovelluksissa erityisen tärkeää, sillä profiilikuvan perusteella muodostetaan käyttäjästä usein ensimmäisen mielikuva. Käyttäjät ovat tästä tietoisia, mikä näkyy niin omien kuvien tarkassa valinnassa kuin muiden

kuvien tulkitsemisessakin. Omien viehättävien ominaisuuksien korostus on tärkeää, mutta niin on myös se implisiittinen viesti, joka kuvan valinnan taustalla on. Tämä ilmenee esimerkiksi siinä, kuinka eräs käyttäjä puhuu kuvan valinnasta. Hän määrittelee tärkeäksi, että siinä näyttää hyvältä, ja vielä tärkeämmäksi, että muut käyttäjät pitävät sitä viehättävänä. (Blackwell ym. 2015, 1129.) Toisen mukaan ideaalin profiilikuvan piirteitä ovat esimerkiksi se, että se esittelee kasvoja ja vartaloa, sen taustalla on kaunista luontoa, ja että samalla se saa kuvattavan näyttämään maanläheiseltä (Filice ym. 2022, 1608). Kasvokuvien käsitetään olevan rehellisempiä, kun taas vartaloon keskittyvien kuvien taustalla katsotaan olevan salailu ja fyysisten piirteiden priorisointi. Jotkut valitsevatkin tietoisesti kasvokuvan, jotta heidän ei luulla etsivän pelkkää seksiä. (Blackwell ym. 2015, 1127, 1130.) Kuvat voivat olla myös tapa viestiä identiteetistä, mitä käsitellään tarkemmin luvussa 5.2.5. Kiinnostavaa on se, että käyttäjät kertovat tulkitsevansa kuvien perusteella muiden identiteettejä suoran tiedon puuttuessa ja suodattavat käyttäjiä sen perusteella. Esimerkiksi naisten kohdalla stereotyyppisen feminiininen näyttäytyminen saatetaan yhdistää heteroseksuaalisuuteen. (Ferris ym. 2020, 496; Pym ym. 2021, 410.)

5.2.5 Identiteetistä kertominen ja sen ilmaisu

Erityispiirteenä puhuttaessa nimenomaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näyttäytymisen strategioista on omasta identiteetistä kertominen, ja sen ilmaisu eri keinoin. Identiteetin jakaminen on näyttäytymistä siinä missä sen jakamatta jättäminenkin. Seksuaalivähemmistöjen näyttäytymiseen vaikuttaa lähinnä halu tulla muiden tunnistamaksi. Erityisesti sukupuolivähemmistöjen kohdalla näkyvät turvallisuuteen liittyvät seikat, ja näyttäytymistä ohjailee muun muassa tarve autenttisuudelle, sekä torjunnan ja väkivallan pelko.

Seksuaalivähemmistölle tarkoitettujen sovellusten käyttäminen on jo itsessään näyttäytymisen keino, mutta muiden sovellusten kohdalla käyttäjien on halutessaan viestittävä identiteetistään tarkoituksenmukaisesti. Suorin näyttäytymisen strategia koskien identiteettiä on sen jakaminen suoraan. Käyttäjät voivat kirjoittaa seksuaalisen suuntautumisen profiiliin, jolloin muiden, mahdollisesti kiinnostuneiden käyttäjien ei tarvitse arvailla (Ferris & Duguay 2020, 499). Jotkut valitsevat vähemmän ilmeisiä strategioita, kuten symboleita tai viittauksia erityisesti muille HLBTQ+-yhteisön jäsenille tuttuihin asioihin. Eräs käyttäjä kuvailee lisänneensä profiiliin emojiin, jossa kaksi tyttöä seisoo käsi kädessä viitatakseen omaan kiinnostukseensa naisia kohtaan, sillä monet muutkin tekivät niin. Myös kuvien avulla

näyttäytytään. Naisten keskuudessa muun muassa hyvin lyhyet hiukset, skottiruutuiset paidat, ja sateenkaariasusteet mielletään stereotyyppisiksi mutta osuviksi vihjeiksi siitä, että käyttäjä on kiinnostunut naisista. (Ferris & Duguay 2020, 497–498.) Toisaalta näiden stereotyyppien vuoksi feminiiniset homo- ja biseksuaaliset naiset saatetaan sivuuttaa, ja he ehkä kokevat epäonnistuneensa näyttäytymisessä (Ferris & Duguay 2020, 500).

Sukupuolivähemmistöjen kohdalla identiteettiin liittyvä näyttäytyminen on hieman erilaista, ja sekä identiteetin jakamiselle että sen jakamatta jättämiselle on useita syitä. Myös sukupuolivähemmistöt voivat kertoa identiteetistään suoraan profiilissa. Tieto jaetaan koko yleisölle esimerkiksi siksi, että transsukupuolisuudesta tunnetaan ylpeyttä, ja oikeinsukupuolittamisesta seuraa euforian tunne (Griffiths & Armstrong 2023, 4–6). Tässäkin yhteydessä korostuu turvallisuuden ja henkisen hyvinvoinnin hakeminen. Toiset jakavat sukupuoli-identiteetin suoraan välttääkseen epäemukavat kysymykset tai torjunnan myöhemmässä vaiheessa (Griffiths & Armstrong 2023, 5; Fernandez & Birnholtz 2019, 10). Tämä on keino suodattaa pois transfobiset käyttäjät todellisesti kiinnostuneiden joukosta (Fernandez & Birnholtz 2019, 10–11; Filice ym. 2022, 1610). Käyttäjät myös ilmaisevat pelkoa transfobisesta väkivallasta, ja kertovat identiteetistään etukäteen, jotta se ei tule ilmi turvattomammassa tilanteessa (Fernandez & Birnholtz 2019, 8–9). Transsukupuolisuudesta saatetaan taas olla kertomatta, sillä halutaan välttää häirintää (Griffiths & Armstrong 2023, 5; Fernandez & Birnholtz 2019, 11–12). Lisäksi jotkut kokevat, että transsukupuolisuus on kohtalaisen merkityksetön osa identiteettiä, tai tarpeetonta jakaa sovelluksen käytön tavoitteen, kuten lyhytaikaisten suhteiden, kannalta (Fernandez & Birnholtz 2019, 12–13).

Aiemmassa alaluvussa käytiin läpi kuvien merkitystä näyttäytymisessä, ja ne liittyvät erityisellä tavalla sukupuolivähemmistöjen strategioihin, sillä sukupuoli-identiteettiä on mahdollista ilmentää esteettisesti kuvien avulla. Transsukupuolisille tarkoitettua sovellusta käsittelevässä tutkimuksessa todetaan, että useimmat heistä korostavat kuvissaan omaa sukupuoli-identiteettiään maskuliinisella tai feminiinisellä estetiikalla (Masullo & Coppola 2021, 331–332). Jotkut kokevat painetta suorittaa näyttäytymisessään cisnormatiivisuutta tullakseen hyväksytyiksi (Griffiths & Armstrong 2023, 5–6), ja toisille on autenttista korostaa transsukupuolisuutta ja normeihin sopimatonta sukupuolen ilmentämistä (Fernandez & Birnholtz 2019, 12).

6 Johtopäätökset

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkasteltiin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näyttäytymistä deittisovelluksissa. Tutkielma toteutettiin kirjallisuuskatsauksena, ja kirjallisuuskatsauksen muoto oli integroiva. Aineistona käytettiin yhdeksää tutkimusartikkelia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen toiminnasta deittisovelluksissa. Tutkielman tarkoituksena oli ensinnäkin eritellä, millaisia näyttäytymiseen vaikuttavia ominaisuuksia sovelluksissa on, ja kuinka ne mahdollistavat tai rajoittavat näyttäytymistä. Toiseksi tarkoituksena oli selvittää, kuinka seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt näyttäytyvät deittisovelluksissa ja mitä motiiveja heillä siihen on.

Näyttäytymisen kannalta merkittäviä deittisovellusten ominaisuuksia vaikuttavat olevan niiden perusominaisuudet sekä tavat, joilla käyttäjä voi rakentaa kuvaa itsestään yleisölle. Voidaan sanoa, että useimpiin näistä liitetään sekä mahdollisuuksia että rajoituksia. Fyysisen sijainnin jako tuo yhteisöä lähemmäksi virtuaalisesti, mutta osalle se aiheuttaa huolia turvallisuudesta. Profiilitekstit, kuvat, ja profiilin kategoriat mahdollistavat tarkan ja kontrolloidun näyttäytymisen, ja parhaimmillaan oman identiteetin ilmentämisen. Kuitenkin samoja ominaisuuksia kuvaillaan suppeiksi eikä tarpeeksi inklusiivisiksi. Oman käyttökokemuksen hallinnointi suodattamalla ja blokkamalla muita, esimerkiksi epäasiallisesti tai uhkaavasti käyttäytyviä käyttäjiä, nähdään mahdollistavana ominaisuutena. Osan mielestä nämä menetelmät eivät aina kuitenkaan pidä epätoivottuja henkilöitä poissa, eivätkä takaa turvallisuuden tunnetta sovellusta käyttäessä.

Tarkasteltaessa näyttäytymisen keinoja ja motiiveja käy ilmi, että ne ovat paljon moninaisempia kuin mitä deittisovellusten alkuperäisen käyttötarkoituksen perusteella voisi olettaa. Käyttäjät tiedostavat sovellusten ympäristön mahdollisuudet ja rajoitukset, ja osaavat valita tämän perusteella päämääriinsä sopivia näyttäytymisen keinoja. He valitsevat tietyn sovelluksen tietyistä syistä, ja omassa profiilissa he kommunikoivat valikoituja tietoja itsestään, mieltymyksistään ja päämäärästään. Visuaalisen näyttäytymisen tärkeys on erittäin korostettua, ja kuvat valitaan tarkkaan. Näyttäytymiseen liittyy deittisovelluksissa myös paljon ehostamista, kertomatta jättämistä ja valehtelua. Motiivit näyttäytymisen strategioille ja sovellusten käytön päämäärät ovat aineiston perusteella moniulotteisia, päällekkäisiä ja yksilöllisiä. Käyttäjät pyrkivät sosiaalisuuteen ja suhteiden muodostukseen, oli kyseessä sitten seurustelu, seksi, ystävyys, tai yleisemmin yhteisön löytäminen. He haluavat luoda itsestään

viehättävän, mutta samalla autenttisen kuvan. He tavoittelevat turvallisuutta ja välttävät sosiaalista stigmaa. Lisäksi he pyrkivät ilmaisemaan ja validoimaan identiteettiään.

Tutkielmani tulokset ovat pitkälti linjassa aiemman deittisovellusten tutkimuksen sekä Schlenkerin (2003) näyttäytymisen teorian kanssa. Deittisovelluksia käytetään aineiston perusteella seurustelusuhteen ja seksikumppanin etsinnän lisäksi lukuisista muistakin syistä. Mainittavia ovat sosiaalisten suhteiden solmiminen ja yhteenkuuluvuuden tunne (Timmermans & Caluwé 2017a, 343, 345). Lisäksi sosiaalisen hyväksynnän ja positiivisen huomion haku ovat aineistossa yleisiä syitä sovellusten käyttöön (ks. esim. Sumter ym. 2017, 74; Ward 2017, 1649–1650).

Tuloksista käy ilmi käyttäjien motivoituneisuus kontrolloida näyttäytymistä, ja näyttäytymisen strategioiden harkinta sen motiiveihin nähden (ks. esim. Ward 2017, 1646). Mahdollisuus näyttäytymisen kontrollointiin sovelluksissa nähdään mahdollisuutena, mutta kommunikaation rajoittuneisuus voi olla myös ongelma, kuten myös Ward (2017, 1647) mainitsee. Käyttäjät ovat hyvin tietoisia pienistäkin vihjeistä, joita näyttäytymisellä voi antaa, (Ellison ym. 2006, 424), ja kuten Schlenker (2003, 498) tuo esille, näyttäytymisessä on läsnä toimijan käsitys yleisöstä ja sen preferensseistä. Tämä näkyy käyttäjien tietoisuudessa sovellusten normeista sekä tavoista, joilla näyttäytymistä saatetaan tulkita. Moni näyttäytyy mahdollisimman selkeästi esimerkiksi kommunikoimalla tavoitteensa, rajansa ja sellaiset ominaisuudet, joiden avulla seulotaan muita käyttäjiä. Toisaalta, kuten Ward (2017, 1651) on havainnut, sosiaaliset stigmat vaikuttavat näyttäytymisen hienovaraisuuteen.

Schlenkerin (2003, 499) näyttäytymisen teoria tukee tutkielmani tuloksia siitä, että näyttäytymistä ohjaavat oletetut mahdollisuudet saavuttaa haluttu lopputulos, ja tämä saattaa johtaa valehteluun tai harhaanjohtamiseen (ks. esim. Ellison ym. 2006, 427). Tiettyjä ominaisuuksia korostava näyttäytymisen on yleistä ja jopa odotettavaa, eikä kaikkea valehtelua pidetä yhtä vakavana. Valehteluun voi olla synnä myös huoli omasta hyvinvoinnista, tai sosiaalisen tuomitsemisen pelko. Toisaalta kohtaamisen mahdollisuus rohkaisee todenmukaiseen näyttäytymiseen (ks. esim. Ward 2017, 1647). Tuloksissa nousee esille usein myös halu sekä viehättävyyteen että autenttisuuteen (ks. esim. Ward 2017, 1651–1652). Fyysisten piirteiden tärkeys korostuu useimmissa näyttäytymisen tavoissa enemmän kuin esimerkiksi sosiaalinen status, mikä tuntuu olevan yleistä kaikille deittisovelluksia käyttäville ryhmille. Autenttisuus ulottuu tässä tapauksessa kykyyn ilmentää omaa seksuaali- tai sukupuoli-identiteettiä rehellisesti ja itselle oikealla tavalla.

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näyttäytymiseen deittisovelluksissa liittyy monia samoja motivaatioita ja keinoja kuin muunkin väestön kohdalla. Tuloksista on kuitenkin mahdollista havaita näille ryhmille erityislaatuisia piirteitä näyttäytymiseen liittyen. Digitaalisen alustan tärkeyttä on syytä alleviivata, sillä niiden ulkopuolella vähemmistöyhteisöt voivat olla hyvin näkymättömissä. Näin sovellukset, erityisesti HLBTQ+-yhteisölle suunnitellut sovellukset, mahdollistavat kontakteja, joita ei välttämättä luotaisi ilman niitä. Voidaan sanoa, että deittisovellukset ovat erityisen tärkeitä vähemmistöjen sosiaalisen elämän ja yksinäisyyden ehkäisyn kannalta. Lisäksi tuloksia määrittelee identiteetin ja sen ilmentämisen tärkeys. Sovellusten ominaisuuksia, jotka sallivat identiteetin oikeanlaisen määrittelyn pidetään hyvin tärkeinä, mutta puutteellisina. Edes HLBTQ+-käyttäjille suunnitelluissa sovelluksissa ei olla aina vastaanottavaisia esimerkiksi sukupuolivähemmistöjä kohtaan. Tästä voidaan päätellä, että käyttäjäkunnan ei odoteta poikkeavan tunnetuimmista seksuaalisista suuntautumisista ja binäärisestä sukupuolesta. Identiteettiin liittyvää näyttäytymistä – siitä kertomista, sen ilmentämistä, ja kokonaan anonyymiksi jäämistä – leimaa pelko, ja näihin vähemmistöihin liitetty stigma on näkyvää myös nettideittailussa. Tämä tulee esille siinä, kuinka kaapissa olevat käyttäjät piilottavat henkilöllisyytensä Grindr:in kaltaisissa sovelluksissa. Moni käyttäjä ilmaisee huolta häirinnästä, ja erityisesti transsukupuoliset käyttäjät harkitsevat tarkkaan, millainen toiminta ja näyttäytyminen on heille turvallista.

Tämä tutkielma kokoaa aiempaa, mahdollisesti hajanaista, tutkimuskirjallisuutta seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen deittisovellusten käytöstä, ja tarkastelee sitä näyttäytymisen näkökulmasta. On huomionarvoista, että artikkelit ovat kaikki länsimaalaisia, ja niissä käsitellään eri identiteettien kesken näyttäytymistä hyvin epätasaisesti. Tietyt artikkelit keskittyvät näyttäytymiseen toisia huomattavasti enemmän, ja ne saattavat käsitellä ilmiön eri ulottuvuuksia. Tämän vuoksi tuloksia ei voida pitää täysin luotettavina yleistyksinä, ja jatkossa olisi hyödyllistä tutkia yhtenäisempää ryhmää. Tutkimus on tärkeää ensinnäkin siksi, että sen avulla nostetaan esiin marginalisoiduille identiteeteille erityisiä tarpeita ja huolia nettiympäristössä ja seurustelun saralla. Lisäksi se on keino tuoda keskusteluun selviä puutteita deittisovelluksissa. Siitä huolimatta, että nettideittailu on nykyään melkein kaikkien saavutettavissa ja helpompaa kuin koskaan, siihen liittyvät inklusiivisuuden ja turvallisuuden ongelmat ovat ilmeisiä.

Lähteet

- Alexopoulos, Cassandra & Timmermans, Elisabeth & McNallie, Jenna (2020) Swiping more, committing less: Unraveling the links among dating app use, dating app success, and intention to commit infidelity. *Computers in Human Behavior* 102, 172–180. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.08.009>.
- Bargh, John A. & McKenna, Katelyn Y. A. & Fitzsimons, Grainne M. (2002) Can you see the real me? Activation and expression of the “true self” on the Internet. *Journal of social issues*, 58(1), 33–48. <https://doi.org/10.1111/1540-4560.00247>.
- Colliver, Ben (2024) Understanding Perceptions of Victimization: A Critical Analysis of Gay and Bisexual Male Grindr Users Negotiations of Safety and Risk, *The British Journal of Criminology*, 64(2), 487–502. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1093/bjc/azad043>.
- Conner, Christopher T. (2023) How Sexual Racism and Other Discriminatory Behaviors are Rationalized in Online Dating Apps. *Deviant Behavior*, 44(1), 126–142. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi/10.1080/01639625.2021.2019566>.
- Degen, Johanna L. & Kleeberg-Niepage, Andrea (2021) Profiling the self in mobile online dating apps: A serial picture analysis. *Human Arenas*, 1–25. <https://doi.org/10.1007/s42087-021-00195-1>.
- Degen, Johanna L. & Kleeberg-Niepage, Andrea (2022) The more we Tinder: Subjects, selves and society. *Human Arenas*, 5(1), 179–195. <https://doi.org/10.1007/s42087-020-00132-8>.
- Dubey, Arpit (2023) Tinder's Latest Updates - A Timeline of Every Single Feature Ever Released on the Platform. *MobileAppDaily* 17.5.2023. <https://www.mobileappdaily.com/news/tinder-latest-updates>. (luettu 11.2.2024).

- Echevarria, Samantha G. & Peterson, Roselyn & Woerner, Jacqueline (2023) College students' experiences of dating app facilitated sexual violence and associations with mental health symptoms and well-being. *The Journal of Sex Research*, 60(8), 1193–1205. <https://doi.org/10.1080/00224499.2022.2130858>.
- Ellison, Nicole & Heino, Rebecca & Gibbs, Jennifer (2006) Managing impressions online: Self-presentation processes in the online dating environment. *Journal of computer-mediated communication*, 11(2), 415–441. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2006.00020.x>.
- Enqvist, Camilla & Kymäläinen, Kerttu (2023) Nuorten aikuisten kokemuksia deittisovellusten käytöstä. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023121336873>.
- Gibbs, Jennifer L. & Ellison, Nicole B. & Heino, Rebecca D. (2006) Self-presentation in online personals: The role of anticipated future interaction, self-disclosure, and perceived success in Internet dating. *Communication research*, 33(2), 152–177. <https://doi.org/10.1177/0093650205285368>.
- Gillespie, I. J. & Armstrong, Heather L. & Ingham, Roger (2022) Exploring reflections, motivations, and experiential outcomes of first same-sex/gender sexual experiences among lesbian, gay, bisexual, and other sexual minority individuals. *The Journal of Sex Research*, 59(1), 26–38. <https://doi.org/10.1080/00224499.2021.1960944>.
- Hanson, Kenneth R. (2022) Collective exclusion: How white heterosexual dating app norms reproduce status quo hookup culture. *Sociological Inquiry*, 92, 894–918. <https://doi.org/10.1111/soin.12426>.
- Holtzhausen, Nicol & Fitzgerald, Keersten & Thakur, Ishaan & Ashley, Jack & Rolfe, Margaret & Pit, Sabrina W. (2020) Swipe-based dating applications use and its association with mental health outcomes: a cross-sectional study. *BMC psychology*, 8(1), 1–12. <https://doi.org/10.1186/s40359-020-0373-1>.

Häkkinen, Anniina (2023) Monimuotoinen väkivalta deittisovelluksissa.

Kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202306023459>.

Kangasniemi, Mari & Utriainen, Kati & Ahonen, Sanna-Mari & Pietilä, Anna-Maija & Jääskeläinen, Petri & Liikanen, Eeva (2013) Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede*, 25(4), 291–301.

Kehräjä (2023) Tutkimus: 18–25-vuotiaat arvostavat vapautta deittailla ilman turhaksi koettua itsensä lokerointia. *Kehräjä* 12.10.2023. <https://kehräaja.com/tutkimus-18-25-vuotiaat-arvostavat-vapautta-deittailla-ilman-turhaksi-koettua-itsensa-lokerointia/>. (luettu 11.2.2024).

Konings, Femke & Sumter, Sindy & Vandenbosch, Laura (2023) It's not you, it's me: Experiences with ghosting on mobile dating applications and Belgian emerging adults' self-esteem. *Sexuality & Culture*, 1–24. <https://doi.org/10.1007/s12119-023-10065-3>.

Lapowsky, Issie (2013) How Tinder Is Winning the Mobile Dating Wars. Inc 23.5.2013. [How Tinder Is Winning the Mobile Dating Wars | Inc.com \(archive.org\)](https://www.inc.com/issie-lapowsky/how-tinder-is-winning-the-mobile-dating-wars.html). (luettu 29.2.2024).

Lawler, Siobhan & Boxall, Hayley (2023) Reporting of dating app facilitated sexual violence to the police: Victim-survivor experiences and outcomes. *Trends & Issues in Crime & Criminal Justice*, (662). <https://doi.org/10.52922/ti78887>.

McKenna, Katelyn Y. & Bargh, John A. (1998) Coming out in the age of the Internet: Identity "demarginalization" through virtual group participation. *Journal of personality and social psychology*, 75(3), 681. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.75.3.681>.

Peck, Alana J. & Berkowitz, Dana & Tinkler, Justine (2021) Left, right, Black, and White: how White college students talk about their inter-and intra-racial swiping preferences on Tinder. *Sociological Spectrum*, 41(4), 304–321. <https://doi.org/10.1080/02732173.2021.1916663>.

- Phan, Anh & Seigfried-Spellar, Kathryn & Choo, Kim-Kwang R. (2021) Threaten me softly: A review of potential dating app risks. *Computers in human behavior reports*, 3, 100055. <https://doi.org/10.1016/j.chbr.2021.100055>.
- Ranzini, Giulia & Rosenbaum, Judith E. & Tybur, Joshua M. (2022) Assortative (online) dating: Insights into partner choice from an experimental dating app. *Computers in Human Behavior*, 127, 107039. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.107039>.
- Sawyer, Ashlee N. & Smith, Erin R. & Benotsch, Eric G. (2018) Dating application use and sexual risk behavior among young adults. *Sexuality Research and Social Policy*, 15, 183–191. <https://doi.org/10.1007/s13178-017-0297-6>.
- Šetinová, Markéta & Topinková, Renáta (2021) Partner preference and age: User's mating behavior in online dating. *Journal of family research*, 33(3), 566–591. <https://doi.org/10.20377/jfr-540>.
- Sevi, Barış & Aral, Tuğçe & Eskenazi, Terry (2018) Exploring the hook-up app: Low sexual disgust and high sociosexuality predict motivation to use Tinder for casual sex. *Personality and Individual Differences*, 133, 17–20. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.04.053>.
- Salminen, Ari (2023) *Mikä kirjallisuuskatsaus?: Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopisto.
- Schlenker, Barry R. (2003) Self-presentation. *Handbook of self and identity*, 2, 542-570.
- Siironen, Susanna (2022) ”Jos ihminen ei oo tinderis, nii sit se on varmaan varattu”: Tinder-sovellus ihmissuhteen välissä ja välittäjänä. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202205054438>.
- Smith, Kevin (2012) Check Out MeetMoi, The Dating App That Has Quietly Reached 3 Million Users. Business Insider 24.10.2012 [MeetMoi Location Based Dating \(businessinsider.com\)](https://www.businessinsider.com/meetmoi). (luettu 29.2.2024).

- Stacey, Lawrence & Forbes, TehQuin D. (2022) Feeling Like a Fetish: Racialized Feelings, Fetishization, and the Contours of Sexual Racism on Gay Dating Apps. *The Journal of Sex Research*, 59(3), 372–384. <https://doi.org/10.1080/00224499.2021.1979455>.
- Sumter, Sindy R. & Vandenbosch, Laura, & Ligtenberg, Loes (2017) Love me Tinder: Untangling emerging adults' motivations for using the dating application Tinder. *Telematics and informatics*, 34(1), 67–78. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2016.04.009>.
- Taavetti, Riikka & Alanko, Katarina & Heikkinen, Lotte (2015) *Hyvinvoiva sateenkaarinuori -tutkimushanke: tulosten tiivistelmä*. Nuorisotutkimusverkosto; Nuorisotutkimusseura.
- Taavetti, Riikka & Alanko, Katarina & Hästbacka, Noora & Lehtonen, Jukka & Palojärvi, Inka (2020) ”Sateenkaareva nuoruus ja merkitykselliset ihmissuhteet”. *Perhe- ja läheissuhteet sateenkaaren alla*. <http://hdl.handle.net/10138/327625>.
- Timmermans, Elisabeth & De Caluwé, Elien (2017a) Development and validation of the Tinder Motives Scale (TMS). *Computers in Human Behavior*, 70, 341–350. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.01.028>.
- Timmermans, Elisabeth & De Caluwé, Elien (2017b) To Tinder or not to Tinder, that's the question: An individual differences perspective to Tinder use and motives. *Personality and Individual Differences*, 110, 74–79. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.01.026>.
- Tinder (2024) Matkapuhelinsovellus. Päivitetty versio. (luettu 27.4.2024).
- Tinderguru (2024) Tinder bio. <https://www.tinderguru.fi/tinder-bio/>. (luettu 11.2.2024).
- Todellinen Prinsessa (2022) Tinder-ohjeita suomalaisille heteromiehille. Blogiteksti. [Tinder-ohjeita suomalaisille heteromiehille – Todellinen prinsessa \(wordpress.com\)](https://www.todellinenprinsessa.com/tinder-ohjeita-suomalaisille-heteromiehille). (luettu 20.4.2024).
- Toma, Catalina L. & Hancock, Jeffrey T. (2010) Looks and Lies: The Role of Physical Attractiveness in Online Dating Self-Presentation and Deception. *Communication Research*, 37(3), 335–351. <https://doi.org/10.1177/0093650209356437>.

Qian, Yue & Shen, Yang & Cai, Manlin (2022) Gendered age preferences for potential partners: a mixed-methods study among online daters in Shanghai. *Chinese Sociological Review*, 54(3), 304–331.

<https://doi.org/10.1080/21620555.2022.2059459>.

Villa, Kinon (2021) Kehräjä selvitti: Sateenkaarevaa deittiseuraa etsimässä – mikä on suosituin sovellus, kannattaako omasta identiteetistä olla avoin? *Kehräjä* 19.8.2021.

<https://kehräaja.com/kehräaja-selvitti-sateenkaarevaa-deittiseuraa-etsimassa-mika-on-suosituin-sovellus-kannattaako-omasta-identiteetista-olla-avoin/>. (luettu 11.2.2024).

Wang, Ming (2023) Safe on Blued? A Qualitative Exploration of Sex, Risk, and Stigma on a Gay Social Application in China. *International Journal of Sexual Health*, 35(4), 596–607. <https://doi.org/10.1080/19317611.2023.2260797>.

Ward, Janelle (2017) What are you doing on Tinder? Impression management on a matchmaking mobile app. *Information, Communication & Society*, 20(11), 1644–1659. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2016.1252412>.

Yle (2021) Tinderin käyttö kasvoi pandemiavuonna mutta toi samalla yllättävän muutoksen – "Deittailu hidastuu, jolloin siihen ei tarvitse enää uupua" 20.6.2021. <https://yle.fi/a/3-11990985>. (luettu 11.2.2024).

Liitteet

Liite 1. Aineisto

Birnholtz, Jeremy & Fitzpatrick, Colin & Handel, Mark & Brubaker, Jed R. (2014) Identity, identification and identifiability: The language of self-presentation on a location-based mobile dating app. *Proceedings of the 16th international conference on Human-computer interaction with mobile devices & services*, 3–12.

<http://dx.doi.org/10.1145/2628363.2628406>.

Blackwell, Courtney & Birnholtz, Jeremy & Abbott, Charles (2015) Seeing and being seen: Co-situation and impression formation using Grindr, a location-aware gay dating app. *New media & society*, 17(7), 1117–1136.

<https://doi.org/10.1177/1461444814521595>.

Fernandez, Julia R. & Birnholtz, Jeremy (2019) "I Don't Want Them to Not Know": Investigating Decisions to Disclose Transgender Identity on Dating Platforms. *Proc. ACM Hum.-Comput. Interact.* 3 (CSCW), 1–21. <https://doi.org/10.1145/3359328>.

Ferris, Lindsay & Duguay, Stefanie (2020) Tinder's lesbian digital imaginary: Investigating (im)permeable boundaries of sexual identity on a popular dating app. *New Media & Society*, 22(3), 489–506. <https://doi.org/10.1177/1461444819864903>.

Filice, Eric & Johnson, Corey W. & Parry, Diana C. & Oakes, Harrison (2022) Shades of digital deception: Self-presentation among men seeking men on locative dating apps. *Convergence*, 28(6), 1598–1620. <https://doi.org/10.1177/13548565221102714>.

Griffiths, Daniel A. & Armstrong, Heather L. (2023) "They Were Talking to an Idea They Had About Me": A Qualitative Analysis of Transgender Individuals' Experiences Using Dating Apps. *The Journal of Sex Research*, 1–14.

<https://doi.org/10.1080/00224499.2023.2176422>.

- Masullo, Giuseppe & Coppola, Marianna (2021) Scripts and sexual markets of transgender people on online dating apps: A netnographic study. *Italian Sociological Review*, 11(4S), 319–319. <https://doi.org/10.13136/isr.v11i4S.437>.
- Pym, Tinonee & Byron, Paul & Albury, Kath (2021) ‘I still want to know they’re not terrible people’: Negotiating ‘queer community’ on dating apps. *International Journal of Cultural Studies*, 24(3), 398–413. <https://doi.org/10.1177/136787792095933>.
- Sharabi, Liesel L. & Ryder, Cassandra V. & Niess, Lucy C. (2023) A Space of Our Own: Exploring the Relationship Initiation Experiences of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer, Intersex, and Asexual Dating App Users. *Journal of Social and Personal Relationships*, 40 (7), 2277–2297. <https://doi.org/10.1177/02654075221143790>.